

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

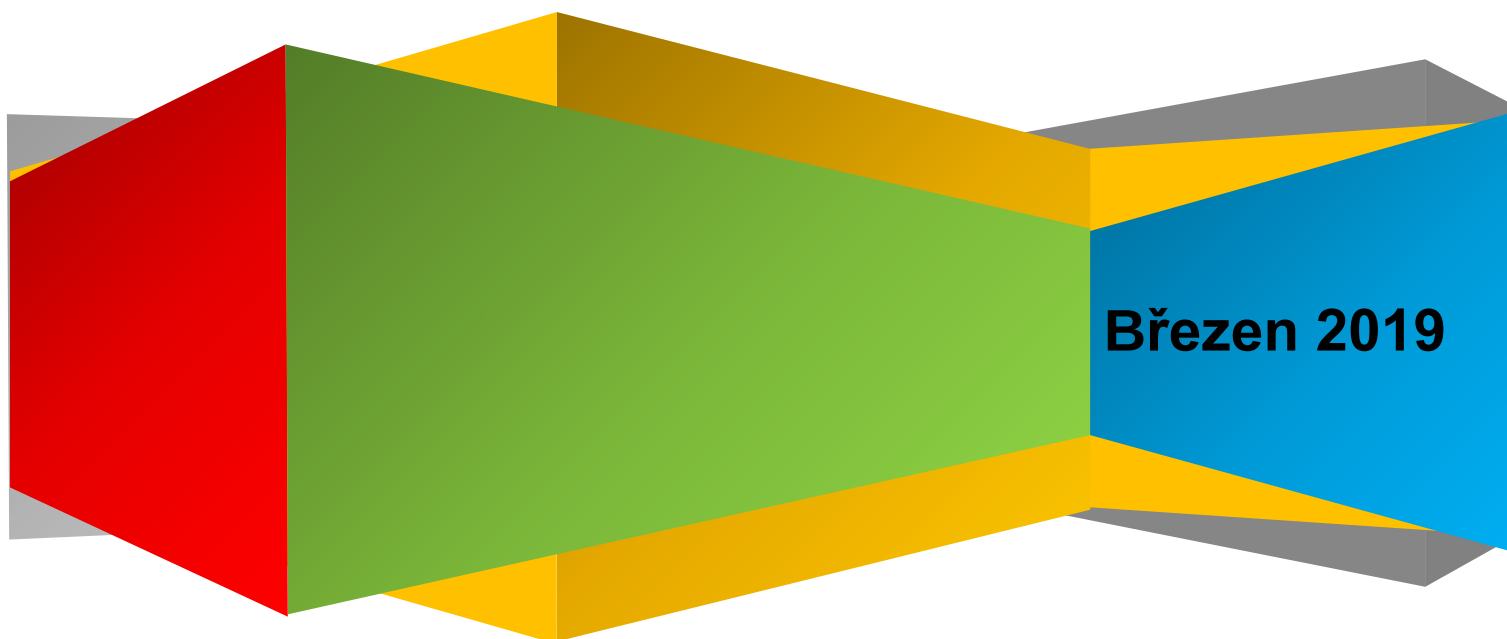
Agentura
pro sociální začleňování

Realizováno v rámci projektu „Systémové zajištění sociálního začleňování“, registrační číslo projektu
CZ.03.2.63/0.0/0.0/15_030/0000605.

Vstupní analýza města Česká Kamenice

Výzkumná zpráva

Zpracoval: Petr Charvát

Text neprošel jazykovou korekturou

Obsah:

1. Seznam zkratk	2
2. Cíle vstupní analýzy	3
3. Metodologie výzkumu	3
3.1. Respondenti, účastníci výzkumu, seznam rozhovorů	3
4. Standardy výzkumné práce ASZ	4
4.1. Základní terminologie	5
5. Česká Kamenice, stručný přehled, historie	6
5.1 Sociodemografická charakteristika města	7
6. Sociální vyloučení	10
6.1. Popis, struktura a kvantifikace sociálního vyloučení v Č. Kamenici	10
6.2. Lokality	11
7. Bydlení	18
7.1. Bytový fond města	18
7.2. Dostupnost a poptávka	19
7.3. Doporučení	24
8. Zaměstnanost	25
8.1. Uchazeči v evidenci Úřadu práce z České Kamenice	25
8.2. Nabídka a poptávka na trhu práce	26
8.3. Aktivní politika zaměstnanosti, veřejná služba	28
8.4. Zaměstnání a sociální vyloučení	29
8.5. Doporučení	32
9. Bezpečnost	33
9.1. Bezpečnostní složky, prevence kriminality	34
9.2. Rezonující bezpečnostní témata	35
9.3. Klima v obci a sousedské vztahy	37
9.4. Doporučení	40
10. Zadluženost	41
10.1. Dluhy vůči městu	43
10.2. Shrnutí	44
10.3. Doporučení	45
11. Sociální služby a rodina	46
11.1. Organizace působící v České Kamenici	46
11.2. Potřeby v oblasti sociálních služeb	47
11.3. Doporučení	50
12. Zdraví	51
12.1. Nedostatky (doporučení)	53
13. Zdroje a literatura	54
14. Přílohy	55

1. Seznam zkratek

APK:	Asistent prevence kriminality
ASZ:	Agentura pro sociální začleňování (v textu také: Agentura)
DPS:	Dům s pečovatelskou službou
KHS:	Krajská hygienická stanice
KPSVL:	Koordinovaný přístup k sociálně vyloučeným lokalitám
NNO:	Nestátní, nezisková organizace
NZDM:	Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež
MOP:	Nepojistná sociální dávka ÚP „mimořádné okamžité pomoci“
MP:	Městská policie
MPSV:	Ministerstvo práce a sociálních věcí
OOP:	Opatření obecné povahy
OPL:	Omamné a psychotropní látky
ORP:	Obec s rozšířenou působností
OSPOD:	Orgán sociálně právní ochrany dětí
PČR:	Policie České republiky
SAS:	Sociálně aktivizační služba/y
SPSZ:	Strategický plán sociálního začleňování
SV:	Sociální vyloučení
SJM:	Společné jmění manželů
SVL:	Sociálně vyloučená lokalita
SVJ:	Sdružení vlastníků bytových jednotek
TČ:	Trestný čin
VPP:	Veřejně prospěšné práce
VS:	Veřejná služba
VZ:	Výroční zpráva
VZP:	Všeobecná zdravotní pojišťovna České republiky
UoZ:	Uchazeč/i o zaměstnání
ÚP:	Úřad práce České republiky

2. Cíle vstupní analýzy

Následující text předkládá výsledky výzkumu realizovaného Agenturou pro sociální začleňování (ASZ), která je jedním z odborů Úřadu vlády ČR, v období ledna až března 2019. Hlavním cílem této vstupní analýzy je zmapování situace obyvatel sociálně vyloučených lokalit, nebo lokalit sociálním vyloučením ohrožených, v České Kamenici.

Vstupní analýza se rovněž zabývá širšími okolnostmi existence sociálního vyloučení. Zásadní pozornost je upřena na identifikaci a popis sociálně vyloučených lokalit a jejich obyvatel, na typ sociálního vyloučení, původ a mechanismy jeho vzniku ve městě. Dále se analýza věnuje přesnějšímu definování cílových skupin intervence ASZ, identifikaci problémů a potřeb cílových skupin primárně v oblastech bydlení, zaměstnanosti, bezpečnosti, zadluženosti, sociálních služeb a zdraví.

Samostatnou oblastí je vzdělávání, s přesahem do oblasti rodiny, sociálně aktivizačních služeb a volnočasových aktivit mládeže, které je řešeno odděleně v komplementárním projektu *„Inkluzivní a kvalitní vzdělávání v územích se sociálně vyloučenými lokalitami“*, který realizuje ASZ s podporou OP VVV. V České Kamenici v tomto směru vznikla další vstupní analýza ASZ, která cílí na výše uvedená témata, která tak logicky v tomto výstupu chybí.

Vstupní analýza má posloužit jako základní informační materiál pro efektivní spolupráci ASZ, města a dalších aktérů sdružených v lokálním partnerství. Je teoretickým podkladem pro tvorbu Strategického plánu sociálního začleňování a bude k dispozici členům lokálního partnerství při činnosti jednotlivých pracovních skupin. Zároveň analýza poslouží jako materiál pro další analytickou práci ASZ a pro evaluaci výsledků její činnosti.

3. Metodologie výzkumu

Sběr dat probíhal od ledna do března 2019. Při výzkumu bylo použito kombinace kvantitativních a kvalitativních metod (mixed methods), kdy jsou analyzována získaná kvantitativní a kvalitativní data společně. Další z metod uplatněných v případě šetření v České Kamenici, byl i tzv. desk research, tedy sekundární analýza dostupných zdrojů. Tato metoda spočívá v získávání a následné analýze dat od institucí jako jsou Úřad práce, nebo jednotlivé odbory Městského úřadu v České Kamenici, Městská policie, PČR, apod. S vytipovanými institucionálními aktéry byly realizovány zaznamenávané, polostrukturované hloubkové rozhovory. Dále byli kontaktováni i obyvatelé předem definovaných tzv. sociálně vyloučených lokalit (dle určení institucionálních aktérů a ze zjištění na místě). Jednotliví aktéři byli vybíráni na základě vztahu ke klíčovým institucím, zkoumaným lokalitám a vztahu k definovaným tématům vstupní analýzy. Z již provedených rozhovorů byli tipováni další potenciální respondenti (snowball method). Rozhovory svým charakterem cílily na zjištění předem stanovených výzkumných okruhů, jejichž význam se měnil dle relevance a obsahu již zaznamenaných výpovědí. Komplementární metodou celého výzkumného šetření bylo pozorování. Polostrukturované narativní rozhovory byly zpracovány pomocí metody otevřeného kódování. **Citace uvedené v tomto textu reprezentují typické, opakující se výpovědi, popis skutečností, postojů a názorů, potvrzené z více různých zdrojů, od více respondentů.**

3.1. Respondenti, účastníci výzkumu, seznam rozhovorů

Cílovou skupinou respondentů byli jednak předem vytipovaní, institucionální aktéři města ze strany politické reprezentace, odboru sociálních věcí finančního odboru a odboru správy majetku města, zástupců Úřadu práce, nebo členové místních bezpečnostních složek. Dále i zástupci ve městě působících neziskových organizací, se vztahem k sociálnímu vyloučení. Byli osloveni lidé, kteří v sociálně vyloučených lokalitách, nebo v jejich bezprostředním okolí žijí a klienti tzv. pomáhajících institucí. Lidé pobírající nepojistné sociální dávky. Celkem bylo realizováno 29 zaznamenaných, polostrukturovaných, narativních a přibližně stejné množství krátkých, informativních rozhovorů¹ k účelům orientace v dané problematice ve městě. Dotazované, významové okruhy byly ohraničovány tzv. saturací dat. Pokud při rozhovorech nedocházelo k objevování nových významových kategorií, byla témata považována za nasycená.

Instituce/pozice	Počet rozhovorů
Představitelé města	2 polostrukturované + neformální rozhovory
Odbory Městského úřadu	3 polostrukturované + neformální rozhovory
Bezpečnostní složky působící v České Kamenici	3 polostrukturované rozhovory
Specialisté v oblasti zaměstnanosti	2 polostrukturované rozhovory
Zástupci neziskových organizací	2 polostrukturované + neformální rozhovory
Obyvatelé České Kamenice	Přibližně 10 neformálních, informativních rozhovorů
Obyvatelé lokalit s vyšším podílem sociálně vyloučených, sociálně vyloučené lokality	17 polostrukturovaných + neformální rozhovory (alokace dle jednotlivých lokalit)

Tabulka č. 1: Seznam rozhovorů.

4. Standardy výzkumné práce ASZ

Výzkumníci Agentury pro sociální začleňování (dále jen ASZ) ctí obecně uznávané standardy kvality a etiky výzkumné práce. Mezi tyto standardy kvality patří především dodržování zásady validity a reliability dat. Validity (platnosti) dat je v ASZ dosahováno longitudinálním šetřením na místě, pečlivým výběrem (rekrutací) respondentů, užitím vhodných nástrojů výzkumu (scénáře rozhovoru, karty checklistů a indikátorů sociálního vyloučení, příp. výzkumnického deníku) i za pomoci přímých citací.

Pro zajištění validity dat výzkumníci v ASZ při své práci využívají tzv. metodu triangulace zdrojů, kdy závěry z terénního šetření vycházejí z kombinace min. 3 zdrojů zjištění informací. Práce výzkumníků ASZ je dále založena i na triangulaci výzkumných metod. Mezi standartní použité metody v ASZ tak patří zúčastněné/nezúčastněné pozorování, polostrukturované rozhovory, sekundární analýza získaných dat včetně statistických dat (deskresearch), skupinové rozhovory (FG), příp. dotazníková šetření.

¹ Celkem 29 rozhovorů se ve skutečnosti účastnilo mnohem více osob (přibližně 60 a více), při rozhovorech s některými institucionálními aktéry byly často přítomny 2 - 4 další osoby. Podobně tomu bylo u rozhovorů prováděných v jednotlivých domácnostech.

Výzkumníci využívají i tzv. triangulaci zjištění v časové ose, tj. ověřují získaná data v rozličných etapách výzkumu.

Reliability (spolehlivosti) dat dosahují výzkumníci v ASZ standardizovaným postupem analýzy dat od jasně stanovených oblastí dotazování (scénáře rozhovorů), vyhotovením přepisů rozhovorů až po kódování sebraných dat (tzv. clustering). Při kódování výzkumníci ASZ redukuje velké množství získaných dat do menších počtů analytických jednotek (clusterů) na základě souvislostí (podobnosti či odlišnosti). Se sběrem a s analýzou dat končí výzkumníci v ASZ v momentě tzv. **nasycení** (saturace) dat. Nasycením se chápe jev, kdy již nepřicházejí nové informace či poznatky z terénu, naopak se objevují stále stejné vzorce a kategorie.

Při své práci se výzkumníci ASZ řídí Etickým kodexem výzkumníků Agentury pro sociální začleňování, který ukotvuje mimo jiné práci s citlivými daty či nestrannost vůči subjektům v terénu. Ve zprávách o výsledcích výzkumníci v ASZ jasně rozlišují mezi poznatky zjištěnými od respondentů, svou interpretací těchto poznatků a jakýmkoliv doporučeními na nich založenými. Použití tohoto kodexu mj. znamená, že v šetření není narušeno soukromí a důstojnost respondentů, respondenti byli vždy informováni o smyslu výzkumu a v případě nahrávání požádáni o jeho svolení. Samozřejmostí je i zaručená anonymita dotazovaných respondentů.

4.1. Základní terminologie

Agentura pro sociální začleňování je jedním z odborů Sekce pro lidská práva při Úřadu vlády ČR. Agentura funguje od roku 2008 a je vládním nástrojem na podporu obcí, které řeší problematiku sociálního vyloučení.

Agentura pro sociální začleňování

- pomáhá obcím a městům při mapování a detailním poznávání problémů sociálně vyloučených lokalit a jejich obyvatel, při přípravě a nastavování dlouhodobějších procesů pro jejich řešení a při získávání financí na tyto postupy.
- propojuje přitom místní subjekty (města a obce a jejich úřady, ale také neziskové organizace, školy a školská zařízení, Úřad práce, zaměstnavatele, policii a veřejnost), aby při sociálním začleňování spolupracovaly.
- spolupracuje s ministerstvy, přenáší informace z komunální úrovně směrem ke státní správě, podílí se na formování státní politiky sociálního začleňování a její koordinaci. Koordinovaný přístup k sociálně vyloučeným lokalitám (KPSVL) je nástrojem pomoci obcím a svazkům obcí při sociálním začleňování sociálně vyloučených obyvatel z prostředků Evropských strukturálních a investičních fondů (ESIF) za místní podpory Agentury pro sociální začleňování. V rámci tohoto přístupu mohou obce koordinovaně čerpat prostředky ze tří operačních programů. Podmínkou čerpání je vypracování strategického plánu sociálního začleňování, který obcím a městům Agentura pomáhá zpracovat.

Sociální vyloučení

Pod pojmem sociální vyloučení chápeme proces exkluze lidí nebo skupin lidí na okraj společnosti, do chudoby a izolace. Tento způsob vyloučení se projevuje na různých úrovních, např. sociální, prostorové, ekonomické či symbolické. Sociálně vyloučení se nacházejí v situaci, kdy mají sníženou míru přístupu ke zdrojům běžně dostupným většině

obyvatel, zároveň s tím se snižuje jejich schopnost udržovat sociální kontakty s obyvateli mimo situaci sociálního vyloučení a možnosti participace na organizaci sociálního života a účasti v rozhodování.

Sociální vyloučení se vyznačuje různými charakteristikami, které se v různých lokalitách vyskytují s různou intenzitou. Společná všem lokalitám a jejich obyvatelům je však skutečnost, že se potýkají s několika zásadními existenčními problémy zároveň, a tudíž jejich řešení, které by směřovalo k vymanění se ze stavu sociální exkluze, je natolik obtížné, že je pro sociálně vyloučeného takřka nedosažitelné bez vnější pomoci.

Základními indikátory sociálního vyloučení je materiální chudoba, dlouhodobá nezaměstnanost, závislost na dávkách v hmotné nouzi, nízká kvalita a nejistota v bydlení, ztížený přístup ke kvalitnímu společnému vzdělávání, vysoká míra zadlužení, výskyt rizikového chování a kriminality a vysoká míra migrace. Jednotlivé ukazatele samy o sobě sociální vyloučení nezakládají. Je to teprve jejich kombinace, která zasaženým jedincům či rodinám brání v integraci či plnohodnotném životě a na různých úrovních je vylučuje ze společnosti. Každý z uvedených aspektů sociálního vyloučení může být v různých lokalitách a u různých jejich obyvatel zastoupen v jiné míře. Kombinace intenzity přítomnosti těchto jevů pak vytváří charakter jednotlivých lokalit, které se stejně jako lokální kontext mnohdy výrazně liší.

Pokud dochází k vyšší koncentraci osob s kombinací několika nebo všech výše zmíněných ukazatelů, hovoříme o sociálně vyloučené lokalitě. Sociálně vyloučené lokality obvykle vznikají působením systémových aktérů či tržních mechanismů. Při jejich vzniku lze sledovat vnější příčiny tohoto procesu, jako jsou schvalované zákony, postoje institucí, tržní mechanismy a stanoviska zbytku společnosti i faktory vnitřní, mezi které se řadí životní styl samotných sociálně vyloučených, všechny tyto faktory se často mezigeneračně reprodukuje. Specifickou roli v sociálním vyloučení hraje etnicita. V českém kontextu se pak jedná převážně o etnicitu romskou.

5. Česká Kamenice, stručný přehled, historie

Město Česká Kamenice leží na severu Čech, v Ústeckém kraji, okrese Děčín, na pomezí CHKO Lužické hory, CHKO Labské Pískovce a Národního parku České Švýcarsko. Protéká jím řeka Kamenice. Z administrativního hlediska se jedná o obec s pověřeným obecním úřadem. K České Kamenici patří osady Pekelský Důl, Dolní Kamenice, Filipov, Huníkov, Horní Kamenice, Kamenická Nová Víska, Kerhartice a Líska.

První zmínky o městě se objevují již ve druhé polovině 14. století.² Počátky osídlení na Českokamenicku jsou přisuzovány tzv. „vrcholně středověké kolonizaci“, která zakládá silnou německou menšinu a mimo jiné i předmět nacionálních sporů v novodobé historii (Peša, Slavičková, Česká Kamenice, 2002). Počet obyvatel a jejich skladba je tématem, které díky historickým událostem výrazně zasáhlo do vývoje města zejména v polovině 20. století. Kvůli odsunu původního německého etnika po druhé světové válce, došlo k téměř úplné výměně obyvatel. V roce 1939 žilo v České Kamenici a severně položeném Pekelském Dole celkem 4360 obyvatel, 262 z nich bylo české národnosti. Na konci druhé světové války, měla Kamenice více než 6800 stálých obyvatel a již pouze 20 Čechů. K 15. 9. 1945, (již v květnu 1945 město opustili tzv. říšští Němci), zde žilo 2742 osob německé národnosti a 1964 Čechů. K dokonání výměny obyvatelstva pak dochází prostřednictvím tzv. odsunu Němců

² Údaje uvedené v této kapitole, čerpají mimo jiné z monografie „Česká Kamenice“: Peša, Slavičková, Joza, Bílý a spol.: Studio REMA 93, 2002.

z ČSR, Polska a Maďarska, 15. 12. 1946 a následnému dosídlení českým etnikem ze zbytku ČSR. Po odsunu ve městě žije 4418 Čechů, 205 Němců a 74 cizinců (Peša, Slavíčková, Česká Kamenice 2002). K 1. 1. 2018, žilo v České Kamenici celkem 5293 obyvatel³.

V historii České Kamenice hrál v průběhu uplynulých dvou století značnou roli průmysl, který se začíná formovat již po roce 1850. Zpočátku se jedná především o textilní výrobu a výrobu textilních strojů, od roku 1901 zde funguje papírna. Do roku 1946 zaměstnávaly největší z místních podniků - Českokamenické papírny 719 zaměstnanců, přádelna Knappe 170 zaměstnanců, pletárny F. W. Pilz 140 zaměstnanců. Na konci války byl zrušen německý letecký závod Weser Flugzeugbau, který zaměstnával cca 4000 lidí. Po skončení války byly některé z továren v rámci industrializace přestěhovány na Slovensko. Restrukturace průmyslu v roce 1958 dala vzniknout podnikům jako SEPAP a BONEX, které v Kamenici vytvořily cca 1500 pracovních míst. Po roce 1989 se projevují některé negativní následky privatizace, kdy se místní podniky, součásti národních a státních firem privatizují odděleně a noví majitelé již výrobu neobnovují. Končí zde podniky jako BONEX, BENAR, RUKOV, octárna, nebo dílny ČSAD. Útlum ekonomických aktivit výrobního typu, měl po roce 1989 za následek úbytek cca 1200 pracovních míst. I z toho důvodu patřila Kamenice v období vysoké nezaměstnanosti raných 90. let k nejhůře postiženým obcím regionu. V říjnu 1993 zde byla nezaměstnanost 6,35 %, v lednu 1995 již 7,49 % a v srpnu 1999 dosáhla vrcholných 15,42 %. Mezi největší průmyslové podniky v současnosti, patří v Kamenici zejména firmy, STIRPack, TOSKAM, APIS, AZPO Group.

5.1. Sociodemografická charakteristika města

Počet obyvatel se v České Kamenici mezi lety 2008 – 2017 výrazně nemění, osciluje v řádu jednotek procentních bodů a mírně klesá. Zároveň roste průměrný věk, který se pomalu přibližuje 43 rokům.

Počet obyvatel České Kamenice, jejich pohlaví a průměrný věk v letech 2008 – 2017							
	Počet obyvatel celkem	v tom podle pohlaví		v tom ve věku (let)			Průměrný věk
		muži	ženy	0-14	15-64	65 a více	
2008	5 539	2 772	2 767	852	3 887	800	39,9
2009	5 533	2 775	2 758	851	3 883	799	40,0
2010	5 557	2 799	2 758	847	3 867	843	40,3
2011	5 557	2 784	2 773	855	3 817	885	40,8
2012	5 544	2 779	2 765	883	3 727	934	41,0
2013	5 425	2 716	2 709	848	3 603	974	41,7
2014	5 371	2 682	2 689	825	3 550	996	42,1
2015	5 347	2 682	2 665	815	3 519	1 013	42,4
2016	5 293	2 646	2 647	812	3 430	1 051	42,7
2017	5 293	2 649	2 644	823	3 397	1 073	42,8

Tabulka. 2.:Zdroj, ČSÚ. (leden 2019)

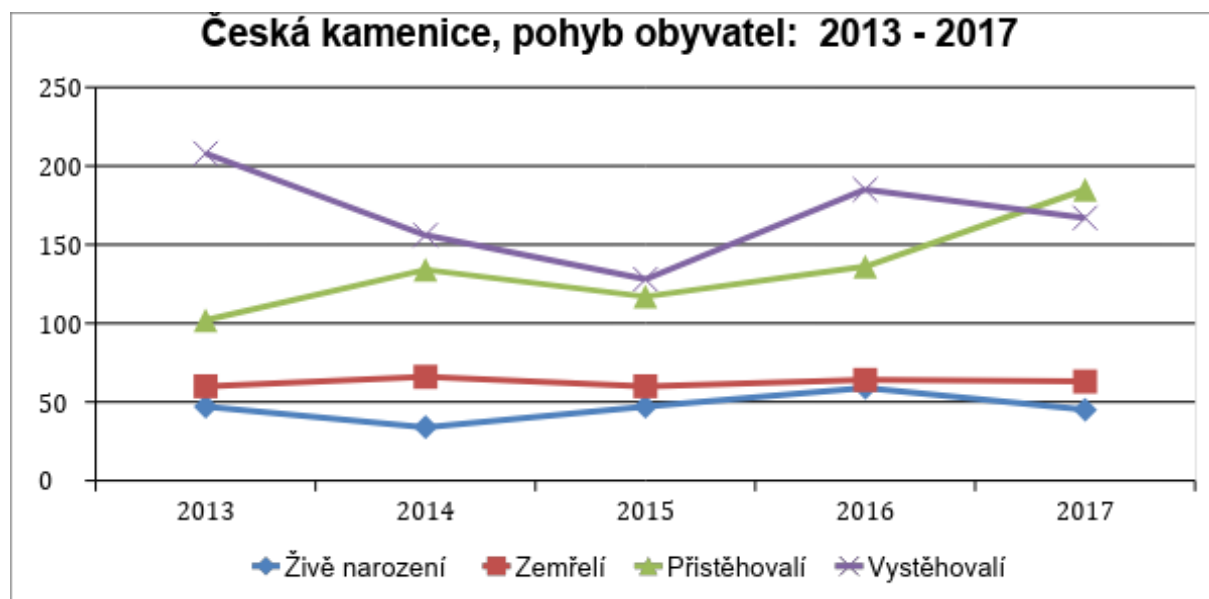
Konkrétní pohyb obyvatel v České Kamenici v letech 2013 – 2017, ukazují další tabulka a graf. Pohyb přirozený (úmrť a narození) i pohyb stěhováním vykazují úbytek, který se zastavuje až v roce 2017, kdy po pěti letech dochází k vyrovnané bilanci. Za pět let se do

³ Dle údajů ČSÚ (leden 2019).

České Kamenice přistěhovalo celkem 674 lidí, vystěhovalo se jich 844, narodilo se celkem 232 a zemřelo 313 lidí.

Pohyb obyvatel		2013	2014	2015	2016	2017
Živě narození		47	34	47	59	45
Zemřelí		60	66	60	64	63
Přistěhovalí		102	134	117	136	185
Vystěhovalí		208	156	128	185	167
Přírůstek (úbytek)	přirozený	-13	-32	-13	-5	-18
	stěhováním	-106	-22	-11	-49	18
	celkový	-119	-54	-24	-54	-

Tabulka č. 3.:Zdroj, ČSÚ. Data ke dni: 26. 3. 2011.

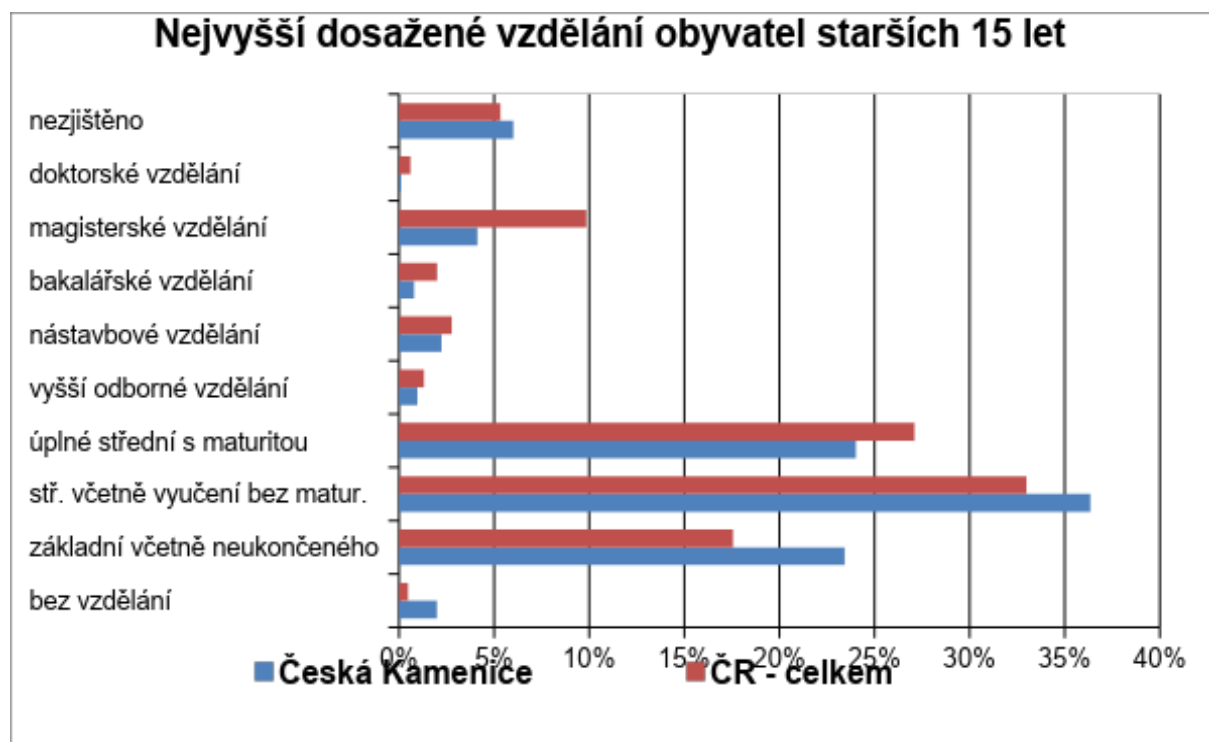
Graf č. 1.:Zdroj, ČSÚ.

Další tabulka představuje vzdělanostní strukturu obyvatel České Kamenice, starších 15 let. Nejvýše zastoupenou skupinou jsou zde obyvatelé se středním vzděláním včetně vyučení, bez maturity, dále pak obyvatelé s úplným středním vzděláním s maturitou. Vysokoškolské vzdělání je zde zastoupeno počtem 236 obyvatel. Vzdělanostní struktura obyvatel České Kamenice výrazně nevybočuje z celostátního průměru, což dokládá níže uvedený procentuální graf srovnávající nejvyšší dosažené vzdělání v Kamenici a v ČR celkově. Z hlediska návaznosti na tematiku sociálního vyloučení, zejména v oblasti přístupu na trh práce, je zde významná relativně početná skupina osob se základním a neukončeným vzděláním, která v České Kamenici a v ČR přesahuje 15, respektive 20 procentních bodů.⁴

⁴ Počet obyvatel ve věku 15 – 19 let, tedy potenciálních studentů učilišť a středních škol, činil (k SLBD 2011) celkem 331 osob.

Vzdělanostní struktura obyvatel České Kamenice		
Nejvyšší ukončené vzdělání, celkový počet osob	bez vzdělání	94
	základní vzdělání včetně neukončeného	1 104
	střední včetně vyučení bez maturity	1 713
	úplné střední vzdělání s maturitou	1 132
	vyšší odborné vzdělání	45
	nástavbové vzdělání	105
	bakalářské vzdělání	37
	magisterské vzdělání	194
	doktorské vzdělání	5
	nezjištěno	283
Celkem obyvatel ve věku 15 +		4 712

Tabulka č.. 4.:Zdroj, ČSÚ (Data ze SLBD 2011).

Graf č.. 2.:Zdroj, ČSÚ (Data ze SLBD 2011).

Poslední z grafů znázorňuje počet cizinců s obvyklým pobytem⁵ v České Kamenici k poslednímu sčítání lidu (SLBD 2011). Při srovnání s celkovým počtem obyvatel Č Kamenice, se jedná zhruba o tři % cizinců, celostátní průměr činil v roce 2011 mírně přes 4 % cizinců. Kamenice nepatří k oblastem, které by v současnosti, z ekonomického, geografického, či jiného hlediska zaznamenaly výraznější přírůstek migrace ze zahraničí.

⁵ Pro odvození místa **obvyklého pobytu** osoby byla určující deklarace na sčítacím formuláři týkající se skutečného bydliště osoby v rozhodný okamžik sčítání, bez ohledu na adresu evidenční (zdroj: ČSÚ).

Graf ř. 3.:Zdroj, řSř (Data ze SLBD 2011).

6. Sociřlnř vylouřenř

K zřkladnřm předpokladřm spoluprřce v rřmci KPSVL v danř obci, patřř definice a urřenř sociřlnřho vylouřenř. Dle terminologie Agentury pro sociřlnř zařleřovřnř (ASZ), jsou sociřlnř vylouřenřmi ti obřanř, kteřř majř ztřřenř přřstup k institucřm a sluřbřm (tedy k institucionřlnř pomoci), jsou vylouřeni ze společenskřch sřtř a nemajř dostatek vertikřlnřch kontaktř mimo sociřlnř vylouřenou lokalitu.

Zřkladnř charakteristikou propadu na sociřlnř dno je nahromadřnř dřvodř, kteřř vedou k řivotnř krizi (ztrřta zamřstnřnř, platebnř neschopnost, problřmy s bydlenřm, problřmy dřtř ve škole, nemoc atd.). Sociřlnř vylouřenř lidř obvykle nestojř před problřmem jednřm, ale před celřm komplexem problřmř, přřemř mnohř z nich by i sřm o sobř ohrořoval normřlnř fungovřnř řlovřka ve spoleřnosti. S postupnřm propadem na dno přestřvř břt zřejmř, co je přvodnřm dřvodem propadu a co jeho nřsledkem. Lidř řijřcř na okraji spoleřnosti se přizpřsobujř podmřnkřm sociřlnřho vylouřenř, a osvojujř si specifickř vzorce jednřnř, kteřř jsou řasto v rozporu s hodnotami vřtřšinovř spoleřnosti. Proto nřkdy břvř souřitř na prvnř pohled problematickř. Nřvyky zřskanř adaptacř na řivot v sociřlnřm vylouřenř vřak třmto lidem znemořňujř břt řpsřšnř ve vřtřšinovř spoleřnosti, ztrřcř (ři ani nezřskřvajř) hodnotovř řebřřřky středostavovskřho obřana orientovanřho na kariřrnř vzestup a řpsřch. To je znovu a znovu uzavřrř v pasti sociřlnřho vylouřenř. Z třto pasti se lidř nedokřř dostat bez cizř pomoci.⁶ Pojmem sociřlnř vylouřenř lokality (dřle jen SVL) jsou oznařovřna mřsta, nebo řzemnř oblasti obřvanř vřznamnou mřrou osobami, kteřř jsou sociřlnř vylouřenř nebo jsou sociřlnřm vylouřenřm ohrořenř

6.1. Popis, struktura a kvantifikace sociřlnřho vylouřenř v řeskř Kamenici

Podle přřlohy přřhlřřky mřsta řeskř Kamenice ke spoluprřci s ASZ, se kvalifikovanř odhady pořtř sociřlnř vylouřenřch v Kamenici pohybujř kolem 120 osob v celkem pětř lokalitřch. **Provedenř řetřřenř vřechny v přřhlřřce zmiřňovanř lokality potvrzuje, kvalifikovanř odhad „SV“ osob, je vřak na zřkladě realizovanřch rozhovorř vřce, nř**

⁶ Zdroj web ASZ: <http://www.socialni-zaclenovani.cz/co-je-socialni-vyloucení>

dvojnásobný a pohybuje se mezi 250 – 300 sociálně vyloučenými osobami. V součtu jsou zahrnuty obyvatelé lokalit navštívených při šetření a místa, na která bylo při rozhovorech odkazováno. Počet osob sociálním vyloučením bezprostředně ohrožených, může činit dalších 100 – 150 osob. Dle údajů ÚP je v České Kamenici 395 osob příjemců dávek hmotné nouze, 198 nezaměstnaných⁷ a 685 v exekuci⁸. V souvislosti se sociálním vyloučením bývají v České Kamenici nejčastěji zmiňovány bytové domy (či jednotlivé byty) v ulicích Úzká a Zahradní, v ulici Pivovarská a na Jakubském náměstí, dva starší panelové domy v obci Kerhartice, některé rodinné domy v obci Kunratice, dům v ulici Děčínská, U Benaru a v ulici Dolní.

Obyvatelé tzv. SVL v České Kamenici, jsou z velké části klienty Úřadu práce pobírající nepojistné sociální dávky, s četnými exekucemi, omezenou možností realizace na pracovním trhu a nízkým povědomím o možnostech institucionální podpory ze strany státních i neziskových organizací.

Z hlediska definování sociálního vyloučení v České Kamenici, lze zmínit zejména nedostatečný přístup ke kvalitnímu bydlení, pro některé z obyvatel konkrétních bytových domů či jejich částí, ve městě a jeho blízkém okolí. Z důvodu omezených možností k pořízení jiného pronájmu, dochází ke koncentraci sociálně slabších obyvatel do míst, která v mnohých ohledech nevyhovují běžným standardům kvality bydlení, ale ceny za pronájem a s bydlením související služby, zde vesměs překračují v místě obvyklý průměr⁹.

Koncentrace sociálně slabších obyvatel do lokalit, ve městě obecně známých, do jisté míry znamená, sociální vyloučení nejen na základě objektivních životních podmínek (zhoršené technické parametry bytů a vyšší ceny nájemného a služeb), ale také přináší riziko stigmatizace obyvatel těchto lokalit, ze strany většinové populace¹⁰. V České Kamenici je tento faktor umocněn skutečností, že podstatnou část místních SVL obývají Romové¹¹. Zejména romští obyvatelé lokalit, které popíšeme níže v textu, se tak ocitají v uzavřeném kruhu. Možnosti pronájmu bytu jinde jsou omezené a důvodem je proto z části právě původ v SVL a „romství“. S předpokládanými potížemi majitelů pronajímaných nemovitostí s těmito nájemníky, s představami o problémech, které ubytování takových nájemníků může způsobit. Obyvatelé těchto lokalit jsou tak při hledání nového bydlení odkázáni pouze na nemovitosti, které jsou mnohdy ve velmi špatném technickém stavu s drahým nájemným. Tito lidé se často stěhují „z místa na místo“ v rámci sociálně vyloučených lokalit. Doporučení na nové podnájemy vesměs probíhá přes sítě známých a příbuzných.¹²

6.2. Lokality

Obrázek níže, znázorňuje rozmístění objektů, které jsou v České Kamenici v souvislosti se SVL zmiňovány nejčastěji. Grafika nezobrazuje bytové domy v Kerharticích, v Kunraticích a místa, kde byly s ohledem na sociální vyloučení zmiňovány pouze jednotlivé byty.

⁷ ÚP, leden 2019. Více než 11 % uchazečů je v evidenci déle, než 5 let.

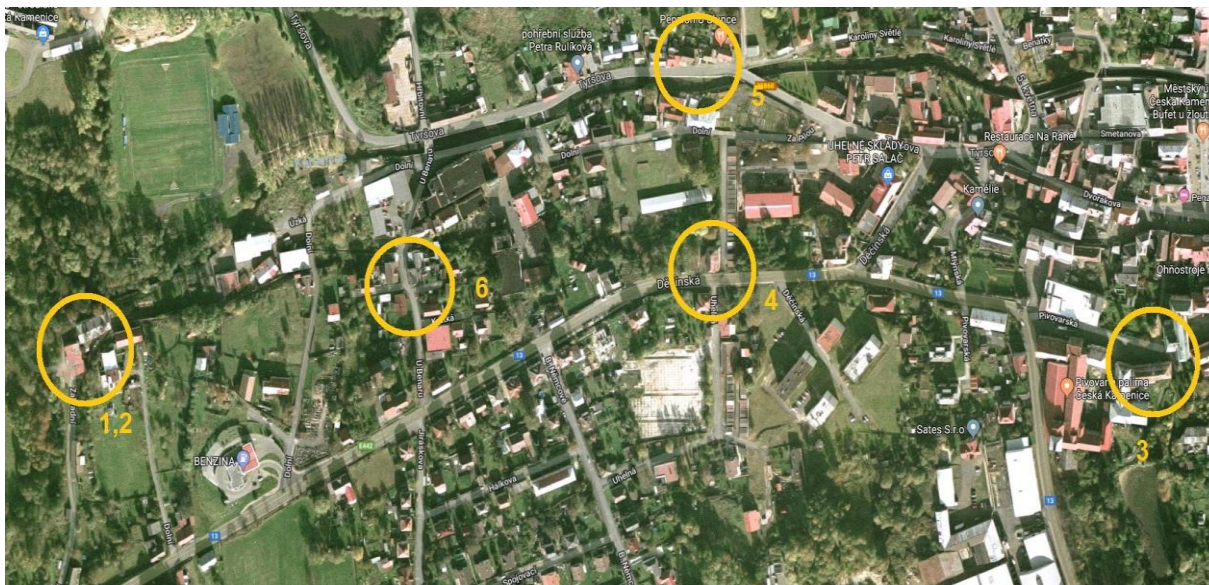
⁸ Zdroj: <http://mapaexekuci.cz/> (data za rok 2017, staženo: březen 2019).

⁹ Více k cenám pronájmů, v kapitole Bydlení.

¹⁰ Jinak také tzv. „*Syndrom špatné adresy*“: lidé přicházející z obecně negativně vnímaných lokalit mohou být odmítnuti při shánění nového bydlení, či zaměstnání. Mohou být apriorně, paušálně spojováni se (subjektivně vnímanou) pověstí lokality, odkud přicházejí.

¹¹ Obyvatelé se sami považují za Romy, lokalita je jako převážně romská označována i ostatními obyvateli České Kamenice.

¹² Situaci migračních trajektorií podrobněji popisuje text Situační analýzy obce Velké Hamry (ASZ 2013).

Obr. č. 1 (Zdroj: mapy - google.cz)

Obr. č. 1: 1) a 2) Bytové domy v Úzké a Zahradní, 3) Ulice Pivovarská, 4) Děčínská, 5) Tyršova, 6) U Benaru. Pořadí na obrázku je určeno subjektivně vnímanou významností lokality, její velikostí a technickým stavem.

Úzká 99: Jedná se o nájemní dům v soukromém vlastnictví, s dvěma vchody a celkem 9 bytovými jednotkami. Spolu s domem v Zahradní ulici (viz níže) tvoří lokalitu, které se v České Kamenici říká „Chanov“¹³. Dům v Úzké 99, je ve špatném technickém stavu. Jsou zde staré rozvody elektřiny, promočené zdi a stropy, do domu zatéká. Na chodbách a v bytech je plíseň. V jedné ze zdí na chodbě je dle respondentů prasklá vodovodní trubka. Otop je v domě vyřešen kamny na tuhá paliva v jednotlivých bytech, jejichž obyvatelé si palivo (dřevo, uhlí) shání sami. Podle obyvatel domu, jsou zde myši a krysy, na chodbě nefunguje osvětlení. Spolu s blízkým domem v Zahradní 115, jsou zde problémy s kanalizací, splašky jsou odsud odsávány čerpadlem, které často nefunguje. V domě v Úzké 99, je celkem devět vymezených bytových jednotek a bydlí zde rodiny s dětmi. Dům, který původně patřil městu, byl privatizován zhruba před 10 lety. Někteří z nájemníků zde však žijí i dvacet let. Šestičlenná rodina zde za byt 2+1 platí měsíčně 6700Kč (cca 60 m²), a dalších 2000Kč za elektřinu. Jiné navštívené domácnosti platí od 4700Kč měsíčně, do 6200Kč, dle velikosti bytu a počtu osob. Dle obyvatel domu, jeho majitel odmítá investovat prostředky do nutných oprav, zejména promáčených stropů a zdí, kde padá omítka a také do mnoha chybějících oken. Někteří z nájemníků ve svých bytech provádějí opravy na vlastní náklady. Pro dům v Úzké 99 bylo od července 2018 zavedeno Opatření obecné povahy, vyhlášením „oblasti se zvýšeným výskytem sociálně nežádoucích jevů“, zamezující výplatu doplatku na bydlení¹⁴. Obyvatelé domu zde žijí v rozmezí 2 – 4 let, jedna z rodin zde však bydlí téměř 20 let, ve dvou z 9 bytů dochází k častější fluktuaci. V jednom z bytů se během jednoho roku vystřídal i pět rodin. Nájemníky jsou z 90 % Romové. Smlouvy o nájmu bytu jsou s majitelem sjednávány obvykle na 3 měsíce a pravidelně se prodlužují. Některé z nájemních

¹³ Odkaz na mediálně známé sídliště obývané především Romy, ve městě Most.

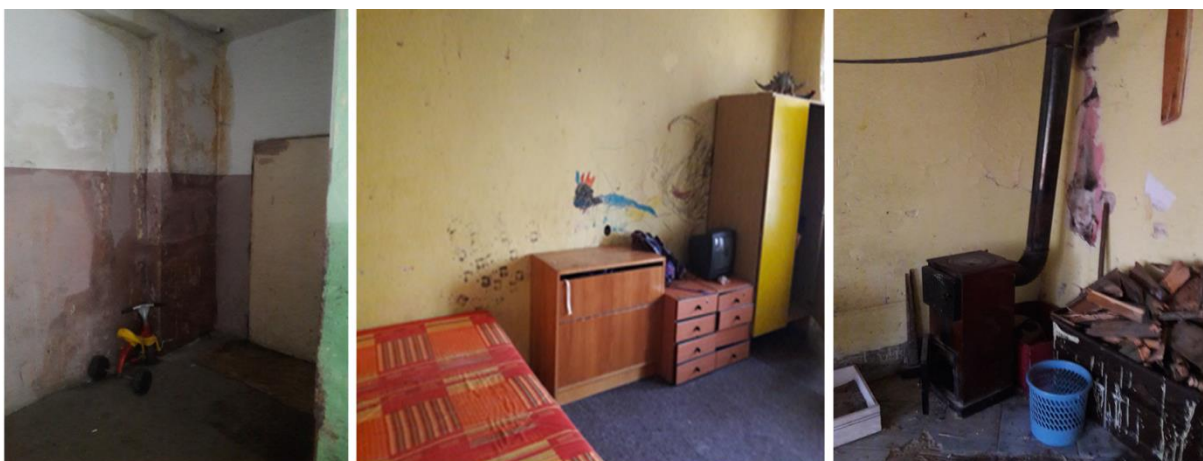
¹⁴ Důvodem pro zavedení „OOP“, ze strany MÚ, byly především špatné hygienické podmínky, záškoláctví a užívání marihuany a pervitinu mezi obyvateli domu. Opatření se týká pouze na nově přichozích nájemníků.

smluv přitom obsahují zakázaná ujednání, jako nepřiměřené smluvní pokuty Současný majitel se dům pokouší prodat¹⁵.

Na fotografiích níže, je dům v Úzké 99 a interiéry domů v Úzké 99 a Zahradní 115:

Obr. č. 2 a 3 (níže) :Archiv autora, (leden 2019)

Zahradní 115: Je bytový dům v soukromém vlastnictví se šesti obývanými byty (2x 1+1, 2x 2+1, 1x 3+1 a 1x 4+1), z nichž čtyři jsou obývány Romy. V domě je jedna společná sprcha na chodbě pro tři byty, toaletu má každý byt svou, ale také pouze na chodbě. Oslovená rodina s dvěma dětmi školního a předškolního věku, tu např. za byt 2+1 platí 6100Kč měsíčně a zvlášť ještě elektřinu. Topí zde v kamnech na tuhá paliva, do kterých si sami kupují uhlí, nebo dřevo. Vlhký byt se však tímto způsobem vytápí špatně. V bytě navíc neteče teplá voda. Rodina v domě žije již pátým rokem. Oba výše uvedené domy (Úzká 99 a Zahradní 115), dle dotazovaných respondentů patří k nejhorším místům k bydlení v České Kamenici, jsou to „*domy hrůzy*“. Dům v Zahradní 115 je v současné době na některých internetových, realitních serverech inzerován v nabídce k prodeji¹⁶.

Atmosféru v Kamenickém „Chanově“ shrnuje citace jedné z jeho obyvatel:
„Bydlíme tady v marastu. Mě sem přivedlo to, že tady pracovala snacha a já jsem tady měla práci a neměla jsem kde bydlet. Jsem Romka, a když jsem neměla peníze, tak mě do bytu

¹⁵ Dům v Úzké 99 je (mimo jiné) v nabídce realitního serveru „Českéreality.cz“: <https://1url.cz/5MIWv> (staženo 22. 2. 2019).

¹⁶ <http://www.luzickereality.cz/>

nevzali nikde. Tak jsem tady, mám v tom baráku tetu, tady se tomu říká Chanov, v Kamenici.“

Pivovarská 2 a 8: Interiér a exteriér domu na Pivovarské 2:

Obr. č. 4. :Archiv autora (leden 2019)

Budova v památkové zóně v Pivovarské ulici je ve špatném technickém stavu, do společných prostor zatéká a hrozí zřícení promáčeného stropu¹⁷. Na č. p. 2 a 8 v ulici Pivovarská, se od června 2018 vztahuje Opatření obecné povahy, vyhlášením „oblasti se zvýšeným výskytem sociálně nežádoucích jevů“, zamezující výplatu doplatku na bydlení. V domě č. p. 2 jsou čtyři obývané bytové jednotky, v čísle 8, jsou byty dva. Některé z bytů jsou neobsazené. Rodina se třemi dětmi, která v domě žije již 10 let, platí měsíční nájem 7000Kč a 2500Kč za elektřinu, dřevo na otop do kamen si shánějí sami. Na úpravu interiéru bytu investovali vlastní prostředky, které jim majitel neproplácí. Platby za vodné a stočné rozpočítává nájemníkům majitel nemovitosti. Majitel nájemníkům vystavuje smlouvu na 3 měsíce a pravidelně jí obnovuje. Většina obyvatel domu jsou Romové. Objekt je dotčen změnou právního vztahu¹⁸, převodu na nového majitele.

Kerhartice 165 a 166: Jedná se o dva starší, panelové domy s celkem 21 bytovými jednotkami, většinou 2+1. Domy se nacházejí v místní části Kerhartice, od centra České Kamenice vzdálené cca 4 km. V těchto domech původně bydleli zaměstnanci podniku Státních statků. Větší část obyvatel těchto domů dnes tvoří romské i neromské rodiny s dětmi. Oba domy mají stejného soukromého majitele. Obyvateli jsou z části příjemci nepojistných sociálních dávek¹⁹. Z hlediska hygienických standardů a technické kvality bydlení je v domech největším problémem vlhkost a plísně. Dle respondentů, nájemníků, je zde nedostatečné a drahé vytápění v podobě akumulčních kamen s příkonem 4, nebo 6kW, které zvedají roční náklady na elektřinu na částku 25 – 30tisíc Kč²⁰. V některých z bytů jsou tato kamna pouze v jedné, či dvou místnostech. Nájemné začíná na 3500 Kč za měsíc bez vody a elektřiny. Oslovení nájemníci v domě žijí vesměs již několik let. Velká část nájemníků pochází z Kamenice a okolí. Především romští obyvatelé, se ztíženým přístupem k jiným podnájům, postupně střídají jednotlivé lokality (SVL) uvedené v této kapitole. Informace o

¹⁷ V době návštěvy objektu, v lednu 2019.

¹⁸ V době tvorby tohoto textu (únor 2019).

¹⁹ V listopadu 2017, zde bylo celkem 15 osob v evidenci Úřadu práce (zdroj: ÚP).

²⁰ Nedostupnost energií (elektřina, topení, popř., chlazení) se nazývá tzv. Energetickou chudobou. Tento fenomén se často vyskytuje u obyvatel zemí tzv. třetího světa. V současné době je stále více přítomen i v ČR.

možnostech získat podnájem se předávají skrze příbuzenské sítě a přes známé. Často se také sestěhovávají příbuzní, aby k sobě měli blíže.

Sociální vyloučení v Kerharticích je do značné míry také geografické, související se vzdáleností od centra Č. Kamenice. Kvalita (standardy) bydlení jsou zde vyšší, než v mnohých SVL v Kamenici, v domech jsou nová plastová okna, byty mají koupelny s teplou vodou a toalety, v obci však v současné době není pošta, žádné školské, či zdravotnické zařízení, ale ani obchod, či restaurace. Spojení s Českou Kamenicí zajišťuje autobusová doprava s šesti spoji denně každým směrem, přičemž poslední z nich jede před 17. hodinou. Spoje například neumožňují doprovody malých dětí do školy, autobus jede v půl osmé, ale zpět do Kerhartic až po 12. hodině. Problematické jsou návštěvy úřadů, lékařů i nákupy. Dalo by se říct, že bydlení v Kerharticích kombinuje nevýhody života ve městě i na vsi, bydlení v relativně malých bytech městského typu, bez přístupu k městské občanské vybavenosti. Tyto nevýhody se násobí, pokud se jedná o chudé lidi s exekucemi, rodiny s dětmi, příjemce nepojistných sociálních dávek a nezaměstnané, koncentrované ve dvou domech ve vsi, kde v současnosti nefunguje ani dětské hřiště.

Interiéry bytů v panelových domech v Kunraticích, plesnivé zdi a akumulční kamna:

Obr. č. 5.: Archiv autora (leden 2019)

Kunratice 2: V příloze přihlášky města Česká Kamenice pro spolupráci s ASZ, byla jako jedna ze SVL lokalit označena obec Kunratice, kde se nacházejí tři domy se sociálně vyloučenými obyvateli. Vesměs se jedná o rozšířenou romskou rodinu (několika sourozenců) v malých domcích v majetku obce Kunratice a většího domu č. p. 2. Dům v Kunraticích č. p. 2, je v soukromém vlastnictví²¹ rodinných příslušníků jeho obyvatel. V domě jsou tři bytové jednotky. Je zde pouze provizorní střecha a minimálně v jednom z bytů neteče teplá voda. Žije zde více než deset dětí. Obyvatelé domu neplatí nájemné (dům je v majetku blízkých příbuzných) a náklady na bydlení tedy tvoří pouze energie. Peníze na opravu domu nestírají. Oslovení respondenti mají četné exekuce, které splácejí²². Sociální vyloučení tu podobně jako v Kerharticích souvisí také s polohou mimo město. Z důvodu nevyhovujícího autobusového spojení mnohdy chodí děti hned z několika rodin ze školy pěšky, chodí pohromadě, nejstarší dohlíží na mladší. Respondenti z řad obyvatel domu, by se zejména kvůli dojíždění do zaměstnání a docházce dětí do školy, rádi přestěhovali do České

²¹ Společné jmění manželů.

²² Na dům samotný, resp. jeho majitele, je dle zápisu v katastru nemovitostí uveden exekuční příkaz.

Kamenice, přestože by museli platit nájem. Do lokalit v Úzké 99, nebo Pivovarské však nechtějí a již tři roky bezúspěšně shání podnájem.

Rodinný dům v Kunraticích a „bytovky“ v Kerharticích:

Obr. č. 6.: Archiv autora a www.googlemaps.cz (leden 2019)

Děčínská 60: Jedná se o nájemní dům v soukromém vlastnictví (SJM). V domě v současnosti²³ žijí celkem čtyři rodiny. Nájemné se pohybuje od 5600, do 7300 za měsíc, bez energií. V domě se topí kamny na tuhá paliva, která si obyvatelé shání sami sběrem v lese, u kontejnerů (dřevo), nebo koupí (dřevo, uhlí). Nájemní smlouvy se vystavují na dobu určitou, a pravidelně se obnovují. Obyvateli domu jsou Romové, příjemci dávek v hmotné nouzi. Někteří dotazovaní nájemníci jsou zadlužení a mají exekuce. Ve srovnání s některými výše uvedenými lokalitami jsou zde nájemníci více spokojeni²⁴. Majitel nemovitosti investuje do oprav (okna, podlaha). Obyvatelé domu mívají mnohdy vyšší účty za vodu, protože se k nim chodí koupat a prát si oblečení příbuzní z jiných lokalit (SVL) v České Kamenici.

Tyršova 47 (na fotografiích níže):

Obr. č. 7. : Archiv autora, (leden 2018)

Rodinný dům v Tyršově 47, je obýván romskou rodinou, která dům zároveň vlastní. Na část domu je uvaleno zástavní právo exekutorské²⁵. Cena za energie, činí v jednom z bytů 4000Kč měsíčně. V domě v minulosti bydleli i jiní členové rodiny, z nichž někteří v současnosti bydlí v některých lokalitách popsaných výše. V domě není zařízení na ohřev teplé vody, v navštívené domácnosti není funkční koupelna, chybí zde vana a bojler. Otop je

²³ Leden 2019.

²⁴ Dle výpovědí respondentů, se zkušenostmi s jinými tzv. „SVL“ v České Kamenici.

²⁵ Podle § 69a exekučního řádu.

řešen kamny na tuhá paliva, obyvatelé kupují uhlí a dřevo sbírají v lese. Slovy (oslovených) obyvatel domu jde o „*chatrč*“, kterou by rádi vyměnili za pronájem v domě s teplou vodou a funkčním topením. Na opravy domu jejím obyvatelům nezbývají finanční prostředky.

Během provedeného kvalitativního šetření, bylo v souvislosti se sociálním vyloučením v České Kamenici zmíněno několik dalších adres. Jde o místa se zvýšeným výskytem počtu klientů Úřadu práce, místa kde žijí rodinní příslušníci převážně romských obyvatel SVL, dotazovaných v rozhovorech a místa zmiňovaná některými z institucionálních aktérů. Jde o dva domy v ulici u Benaru, jednotlivé byty v ulici Dvořákova, Dolní a na Jakubském náměstí. Někteří sociálně vyloučení²⁶ a sociálním vyloučením ohrožení jednotlivci a rodiny, v České Kamenici bezpochyby žijí i na jiných místech. Důslednější mapaci fenoménu SVL lze spojit se zaměřením na sociální práci, depistáž a propagaci sociálních služeb. Sociální vyloučení je nejvíce patrné až ve svých mezních polohách. Jeho „lehčí formy“ jsou často skrývány, jsou předmětem studu, sociálního tabu.

²⁶ Dle definice ASZ, uvedené na začátku 7. Kapitoly tohoto textu.

7. Bydlení

7.1. Bytový fond města²⁷

Dle dat z ČSÚ, bylo v České Kamenici k poslednímu sčítání lidu, domů a bytů (2011) celkem 2 510 bytů²⁸, z toho 221 obecních, 1 399 ve vlastnictví fyzických osob, 240 v majetku bytových družstev, 315 v SVJ a 1 státní (forma vlastnictví ostatních bytů je nezjištěna). 1 175 bytů se nachází v bytových domech, 1 291 v rodinných domech (40 v kategorii ostatní).

Česká Kamenice se od konce války potýká s nedostatkem volných bytů, který je dán strukturou zástavby především rodinných domů, zbouráním původních starých dřevěných domů a také některých historických budov v centru. Tento nedostatek v minulosti vedl k odchodu mladých lidí z města. Nové byty se v Kamenici staví až od roku 1962 (panelové byty v Pražské ulici), později mezi lety 1974 -76, také např. v Havlíčkově ulici. V roce 1977 bylo v Kamenici oproti roku 1960 o 227 bytů více (celkem 1596 bytů). V roce 1992 byla v historickém jádru města vyhlášena městské památková zóna. Výstavba nových bytů se přesouvá do soukromé sféry. Dochází ke konci výstavby bytů podnikových a omezení výstavby bytů družstevních. (Peša, Slavíčková, Česká Kamenice, 2002).

Údaje o počtu bytů a budov v České Kamenici ²⁹	
Počet budov s č. p.	1309
Počet budov pro krátkodobé ubytování (bez chat)	3
Počet budov s čísly celkem	1394
Počet bytů obydlených	2154
Počet bytů celkem	2483

Tabulka č. 4, Zdroj: ČSÚ, IRSO4, (staženo březen 2019).

Město Česká Kamenice disponuje bytovým fondem se 167 byty (leden 2019) v 17 bytových domech. Z uvedených bytů je celkem 39 v jednom panelovém domě, který byl původně zamýšlen jako dům s pečovatelskou službou, reálně však funguje tak, že jsou zde byty přednostně přidělovány starším lidem a smlouva se zde uzavírá na dobu neurčitou. V ostatních městských bytech se smlouva uzavírá na dobu určitou, jeden rok. Správu bytového fondu města vykonává Odbor správy majetku města.

Městské byty jsou dispozičně vesměs malými byty, 1+1 a 2+1, bytů 3+1 celkem není více než cca 10. Z městských bytů není v daný moment žádný volný. Když se některý uvolní, je okamžitě přidělen na základě seznamu žadatelů a rozhodnutí sociální komise žadateli, vybranému ze seznamu. Pro přidělování bytů neexistuje poradník, z evidovaných žádostí vybírá komise, která individuálně posuzuje jednotlivé žádosti. Komise mimo jiné např. odmítá dlužníky vůči městu. Žádosti o byt jsou evidovány na Odboru správy majetku města, v konečné fázi schvaluje vybrané uchazeče rada města. Seznam žadatelů se aktualizuje vždy koncem března. Žadatel, který do této doby svou žádost nepotvrdí, je ze seznamu vyřazen. Do domu s pečovatelskou službou se žádosti obnovovat nemusí.

Na seznamu žadatelů je pravidelně kolem cca 30 – 40 žádostí, z bytů se pak uvolní zhruba 8x až 12x za rok, včetně domu s pečovatelskou službou (zde v průměru 2 až 3 byty za rok). Žadatelé v poradníku mnohdy nejsou lidé s akutní potřebou bydlení a členové komise se tak ve spolupráci se sociálním odborem snaží posoudit relevanci jednotlivých

²⁷ Zdroj: Odbor správy majetku ČK (leden 2019).

²⁸ Dle údajů ČSÚ (k 1. 1. 2019) celkem 2 154 obydlených, (staženo 28. 02. 2019).

²⁹ Počty bytů se liší podle doby sběru dat a aktuálnosti prezentovaných datových souborů.

žádostí. Výše nájemného v městských bytech je stanovena fixně a platí od roku 2010, činí 25 korun za m² měsíčně. Město nedisponuje žádnými startovacími, či krizovými byty, ani systémem prostupného bydlení.

Rozložení obecních bytů v České Kamenici, dle ulic	
Lidická, č. p.: 197, 201, 202, 203, 204, 72	87
Dukelských hrdinů, č. p.: 183, 802,	2
Janáčkova, č. p.: 204,	5
Náměstí Míru, č. p.: 272	4
Palackého, č. p.: 615	15
Pražská, č. p.: 651, 652, 655, 656,	40
Tovární, č. p.: 541	4
Žižkova, č. p.: 553	10
Celkem	167

Tabulka č. 5: Obecní byty, (zdroj: MÚ, únor 2019)

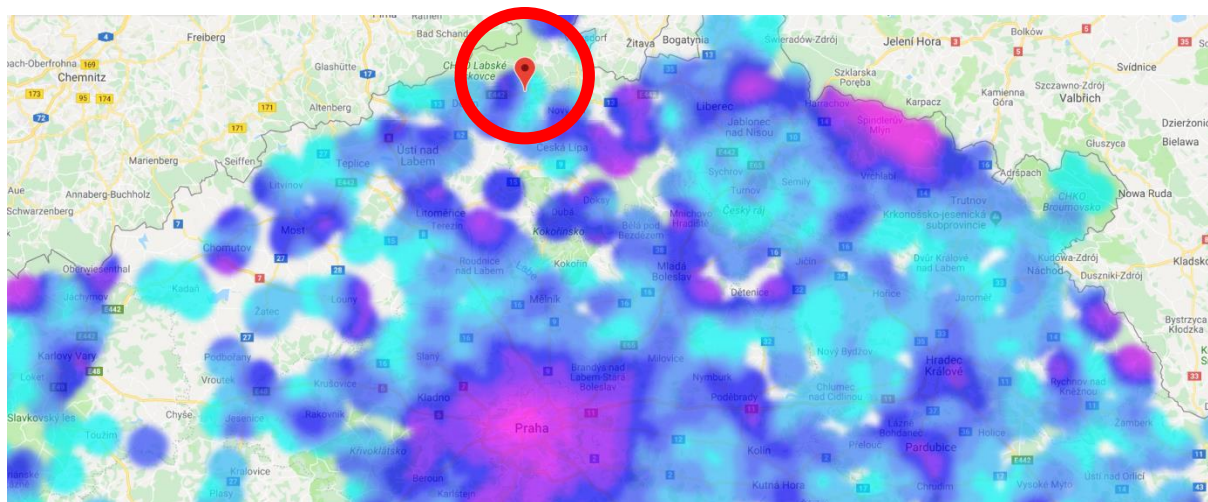
Vývoj městského bytového fondu v České kamenici.

Před rokem 1989 byl bytový fond v Kamenici rozdělen mezi Bytový podnik Děčín a na podnikové byty výrobních společností (TOS, BONEX aj.). Po revoluci v roce 1989 byly podnikové byty spravovány městskou příspěvkovou organizací Bytové hospodářství, postupně však došlo k jejich privatizaci, odprodeji původními firmami. Byty původně spadající pod Bytový podnik Děčín, byly převedeny na město. Na začátku 90. let se začaly postupně prodávat celé domy soukromým vlastníkům. V roce 2002 došlo k druhé vlně privatizace, kdy město prodalo zhruba polovinu svého bytového fondu, cca 150 až 160 bytů. V roce 2002 město prodalo mimo jiné i výše uvedené domy v Úzké 99 a Zahradní 115.

7. 2. Dostupnost a poptávka

Ceny nájemních bytů

Podle cenové mapy Asociace realitních kanceláří ČR se v České Kamenici, průměrná cena za m² pronajímaného bytu, za jeden měsíc, pohybuje v relaci „pod hranicí 100 Kč“, konkrétně činí 43 - 61 Kč/m². Srovnání s okolními regiony v rámci ČR ukazuje obrázek níže:

Obr. č. 9: Cenová mapa nemovitostí. Zdroj: Asociace realitních kanceláří ČR. <http://www.cenovamapa.eu/>

Cenová mapa Asociace realitních kanceláří označuje průměrné ceny za pronájmy a prodej nemovitostí v Česku, na realitním trhu. V grafice výše je znázorněna cena pronajímaných bytů. Světlejší barvou jsou označena místa s levnějšími pronájmy (například téměř bílá místa s nízkým osídlením na západě Čech, mezi Prahou a Karlovými vary), naopak tmavá barva (červenofialová), znamená místa, s nejdražšími byty k pronájmu (na mapce např. Praha a Krkonoše). Česká Kamenice je v mapce označena červenou značkou.

Ceny bytů nabízených k pronájmu v inzerátech na realitních serverech, se v České Kamenici pohybují od 55, do 85 Kč/m² za měsíc. V rozmezí mezi 50 a 90 Kč/m² stojí i nájemné ve výši uvedených SVL. Zde je více než cena, problémem nevyhovující stav bytů a vysoké ceny za energie. ÚP také při posuzování přidělování nepojistných sociálních dávek zohledňuje tzv. v místě obvyklé nájemné, čímž omezuje předražování nájemních bytů, příjemcům doplatku a příspěvku na bydlení. Cena městských bytů je, jak je již uvedeno výše, stanovena na 25Kč/m² za měsíc. Průměrné ceny pronájmů v Ústí nad Labem (pro srovnání), tvořily v únoru 2019, 160 Kč/m² (v Olomouci 205 Kč a v Liberci 196 Kč).³⁰

Ceny nájemného pro příjemce nepojistných sociálních dávek, se dle pracovníků ÚP, od roku 2016 snížily na základě zastropování na částku tzv. místně obvyklého nájemného (dle pokynů MPSV³¹). Byla zavedena škála bytů podle velikosti na malé, střední a velké, přičemž, každý byt si započítává určenou částku za m². Místní nájemné se zjišťuje dle průzkumu trhu, pravidelně každý rok, podobně jako ceny za energie. V minulosti bývalo předražené nájemné zejména v bytových domech v Úzké a v Zahradní ulici.

Na realitním trhu v České Kamenici je v současnosti nedostatek bytů k pronájmu. Jedna nejmenovaná realitní kancelář působící v Kamenici, kvůli nedostatku obchodních příležitostí zrušila ve městě svoji pobočku. Na nedostatek bytů upozorňují někteří obyvatelé, respondenti šetření z řad institucí, zejména v souvislosti s mladší generací, která postupně stěhuje do větších měst, nebo se např. po ukončení studií nevrací zpět do Kamenice. Některé zdroje z řad obyvatel Kamenice se zmiňují o existenci bytů v soukromých domech, které však nejsou zkolaudovány a nemohou tak být oficiálně uvedeny na trh s nemovitostmi. Zde se však jedná spíše o jednotky bytů. Nedostatečná nabídka na trhu, spolu s malou šancí získat obecní pronájem, vede k hledání alternativních řešení. Jde jednak o shánění bydlení přes sociální sítě známých a příbuzných, mnohdy také o nutnost akceptovat často nevyhovující a substandardní formy pronájmů.

Bydlení, bariéry

Z lokalit, které byly výše v textu definovány jako „SVL“, je mezi 70 - 80 % obyvatel romského původu³². Velmi často se jedná o rodiny s malými dětmi. V celkem 167 městských bytech, žije dle kvalifikovaného odhadu jednoho pracovníků města zhruba deset romských rodin. Městské byty nejsou dispozičně vhodné pro větší rodiny, protože se jedná vesměs o byty 1+1 a 2+1. Pracovník města:

³⁰ Dle statistiky odborného serveru Realitymix.cz: <https://realtymix.centrum.cz>

³¹ Aplikace zákona č. 98/2017 Sb. (změna 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi a zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů).

³² Oslovení respondenti tak označují sami sebe, nebo některé ze svých sousedů. Zároveň jsou tak označováni lidmi ze svého okolí a kontaktovanými institucemi.

„Je třeba desetičlenná rodina – a takový byt pro takovou rodinu my nemáme. Ani takový trend tady nebyl, že by se přidělovaly, aby byly ty problémy, to jsme si zažili v dřívějších letech, kde v jedné místnosti bydlelo pět šest lidí... Takže takoví tam třeba jsou žadatelé, kde je šestičlenná rodina, ale do bytu 1+1 takovou rodinu nedáme a větší byty se spíše neuvolňují.“

Pokud se při obecném nedostatku komerčních, nájemních bytů v Kamenici objeví volný pronájem, velmi často bývá brzy obsazený. Dle většiny respondentů bývají při shánění podnájemníků majiteli a realitními kanceláři, pravidelně odmítáni Romové. Při realizovaných rozhovorech s Romy v SVL se popsaná zkušenost s odmítnutím při shánění podnájemníka objevila v různých obměnách celkem 10x. Takto odmítnutí respondenti sháněli pronájem v „paneláku u nemocnice“, „nahore u kolejí“, „v inzerátech vyvěšených na náměstí“, na internetu „Bez realitní kanceláře“, „v realitce v Děčíně a v Kamenici“ a „dokonce i u Vietnamců“. Někteří lidé takto marně shánějí podnájem již léta. Typický popis odmítnutí vypadá následovně.

Rodina z Kamenice: *„Přijďte na schůzku, a když vidí, že jsme Romové, tak řeknou, že ne. Někdy vám to neřeknou do očí, ale to člověk už pozná. Řeknou, je bohužel kolegyně už to zamluvila a já jsem to nevěděla a takový výmluvy. Zkoušeli jsme realitky, když jsme neměli práci, tak se vymlouvali, že chtějí jenom pracující, teď už pracujeme, tak zase nechtějí majitelé. Zkoušeli jsme stokrát, sháníme tři roky.“*

Mnohé z rodin setrvávají v substandardních³³ formách bydlení jednoduše proto, že nemají jinou možnost, mají připravené prostředky na zaplacení kauce, bydlení však stejně nemají šanci sehnat. Kvůli absenci alternativy - jiného bydlení zde nic nezmohou ani pracovníci pomáhajících institucí.

Pracovník v sociální oblasti: *„A právě kdyby měli alespoň možnost vypadnout z té sociálně vyloučené lokality, posunout se někam dál... Protože oni by chtěli slušněji bydlet, ale oni tu možnost tady nemají. Určitě by to všechny ty rodiny nezvládly, některé by se... Asi by to chtělo víc času, nevím... Ale jsou tam rodiny, kde vidím, že tam ten potenciál je, že ta rodina by fakt fungovala skvěle, ale oni se nemají kam přestěhovat a nemají tu možnost začít někde jinde.“*

Obyvatelé SVL v České Kamenici mají, zejména z důvodů nedostatku příležitostí získat jiné nájemní bydlení, často zkušenost hned z několika výše uvedenými lokalitami (SVL), kde buď již v minulosti bydleli sami, nebo zde bydlí jejich příbuzní a známí. Paní, se např. kvůli špatnému stavu vlastního domu, na radu příbuzných, přestěhovala do nájemního domu v Úzké 99. Kvůli zhoršujícím se podmínkám a nesplněným slibům majitele, že dům opraví (nakoupí okna), se vrátila zpět do svého domu.

Úzká 99 („Chanov“), je často chápána jako „přestupná stanice“ do doby, než si nájemníci seženou jiný podnájem. Sociální síť napříč lokalitami (SVL) v Kamenici fungují v rovině shánění nových nájemníků. Rodiče domlouvají byty pro své děti, popřípadě si je při uvolnění bytu ve stejném domě snaží přivést k sobě. Dospělé děti žijící v domech bez teplé vody, se chodí k rodičům koupat, nebo si vyprat oblečení.

Lidé z popsaných lokalit v Kerharticích a Kunraticích často shodně hovoří o touze bydlet přímo v České Kamenici, kde je mnohem lepší občanská obslužnost, obchody, lékaři a školy. Předem však znají místa (Chanov a Pivovarská), kam by za žádnou cenu nešli³⁴. Obyvatelé z lokalit popsaných v Kamenici³⁵, se dají rozdělit na lidi, kteří v daných domech žijí

³³ Bydlení v tzv. SVL, ve špatném technickém stavu, daleko od centra města a na tzv. špatných adresách (viz výše).

³⁴ OOP popsané výše, by to v současné době těm z nich, kteří pobírají PNB a DNB ani neumožnilo.

³⁵ Z perspektivy oslovených respondentů.

již mnoho let, na jejich příbuzné a známé, pro které je dané bydlení pouze „přestupnou stanicí“ k lepší formě bydlení a na ty, pro něž se jedná o přestupnou stanici bez vazeb na příbuzné a známé. Poslední skupina tvoří nejmenší, zhruba pětinu těchto obyvatel, zpravidla však bývají označováni jako ti, kteří dělají nepořádek a „kazí pověst ostatním“.

Pokud se podíváme na celkový systém fungování tohoto „hraničního“ segmentu realitního trhu v České Kamenici s trochou odstupu/nadsázky, může se zdát, že jistým způsobem vzdáleně připomíná motivační systém prostupného bydlení. Sociální pracovníky zde nahrazují rodinné a sociální sítě, zásluhovost je dána vztahem k vlastníkově nemovitosti a bonitou klienta, jednotlivé kategorie jsou určovány technickým stavem, polohou a vybavením nemovitostí.

Pracovníci v sociálních službách se snaží řešit situaci s majiteli domu, nemají ale klientům co jiného nabídnout a ti musí zůstat v nevyhovujících domech. : *„Když bylo jednání s tím majitelem, on tam přijede v mercedesu nebo v nějakém bavoráku, kouká na vás spatra, byl čtyřikrát za rok v Thajsku na dovolené a vy vidíte, v čem ty děti bydlí a že ten barák se rozpadá. A jemu je to jedno. Já vím, že těch baráků má hodně a že to koupil jenom proto, aby na tom vydělával, ale pane bože, když má na to, aby... tak by měl i zajistit to, aby ti lidé alespoň trochu slušně bydleli. Třeba ta Úzká, ten dům je opravdu hrozný. On zase argumentuje tím, že mu tam všechno zničí, vybydlí, že se o ty chodby nestarají, takže tam není ani osvětlení těch chodeb, protože mu to rozbijí, že nemá cenu tam dávat žárovky.“*

Bydlení v domech, ve špatném technickém a hygienickém stavu s vysokými cenami za nájemné a energie, není volbou, ale poslední možností z nedostatku alternativ. Některým z obyvatel výše uvedených lokalit by stačilo najít vhodný podnájem. Pro některé by byla potřeba širší podpora ve formě prostupného bydlení, k získání základních návyků směrem k samostatnému bydlení (např. klientka z citace níže). V České Kamenici však v současné době chybí obojí.

Pracovník v sociálních službách: *„Jedna paní se co měsíc s dvěma malými dětmi stěhuje z místa na místo, kde jí kdo nechá bydlet, protože nemá na kauci, ani na nájem. My pro ni nemůžeme udělat nic. Kdyby byly sociální byty s asistovaným hospodařením a další podporou, měla by jistotu, že v tom bytě může za nízké nájemné zůstat určitou dobu.“*

Jedinou organizací poskytující v Kamenici chráněné bydlení je v současnosti Oblastní charita. Její cílovou skupinou jsou duševně nemocní. Klienti v prostupném bydlení zde bydlí v bytech pronajatých od soukromých majitelů. Systém sociálního bydlení, nebo sociálních bytů v rámci městského bytového fondu neexistuje.

Bytový fond a negativní externality

Privatizace bytového fondu města, byla dle výpovědí některých respondentů mimo jiné i krokem, jak se vypořádat s tzv. problémovými nájemníky a nepláči.

Pracovník města: *„Měli jsme jich podstatně víc (městských bytů), ale k tomu musím předeslat, že díky tomu, jak se chovali ti nájemníci, naše město prostě velkou část těch domů prodalo. Protože oni zlobili. Oni neplatili nájem – na tom nájmu byly milionové dluhy. A dostat to z nich... My si nemůžeme dovolovat tady někoho živit, podporovat tímto způsobem... Takže někdo si to koupil, přijal tuhle tu nabídku. Ale ti méně majetní nebo ti zlobivci zejména, ti se na to vykašlali – těm to bylo a je jedno.“*

Město se postupným odprodejem bytového fondu oprostilo od nákladů spojených s jeho provozem a údržbou, s řešením situace ohledně nepláči nájemného. „Outsourcovalo péči o chudé“. Otázkou je, zdali zároveň neztratilo část vlivu na řešení sociální problematiky

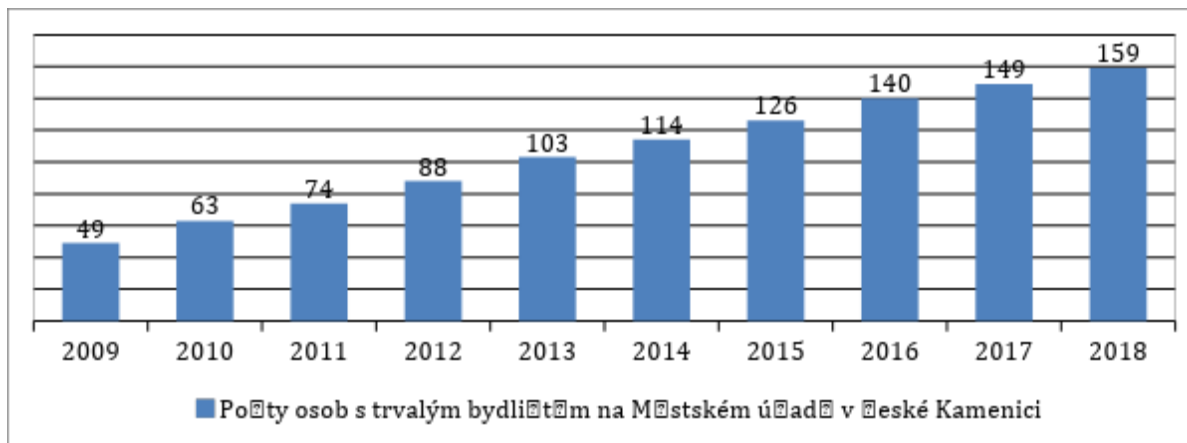
obecně. Trh, nebo spíše obchodníci orientovaní pouze na zisk, získali příjem mnohdy plynoucí z veřejných rozpočtů (příspěvky a doplatky na bydlení). Tzv. negativní externality spojené s tímto typem podnikání však nakonec nese opět město (veřejný sektor). Potíže v SVL jako např., nefunkční kanalizace, veřejný pořádek, docházka dětí do školy, následky závislosti/patologií, odebrání dětí z rodin apod., nakonec stejně skončí v gesci jednotlivých odborů města, Městské policie, OSPOD a různých neziskových organizací.

Bezdomovectví

Tzv. bezdomovectví, je jedna z krajních forem sociálního vyloučení, v souvislosti s přístupem k jedné ze základních lidských potřeb – k bydlení. Dle provedeného šetření, je v České Kamenici přibližně do 10 tzv. „zjevných“³⁶ bezdomovců. Pracovníci v sociálních službách uvádějí počty od 3 -7 lidí, se kterými udržují kontakt. Obyvatelé SVL v Úzké a Zahradní ulici shodně hovoří o dvou až třech lidech bez domova, které potkávají u kontejnerů před domem. Aktuální potřeba, počet lidí, bez možnosti někde přespát se v čase mění. Jedinou službou, která se této cílové skupině v Kamenici věnuje, je Oblastní charita, která převážně v zimních měsících nabízí „službu“ tzv. teplé židle, umožňující přečkat noc lidem, kteří se ocitli v Kamenici, bez možnosti přespání.

S potenciálním bezdomovectvím může souviset i trvalý pobyt v místě ohlašovny (tzv. „bezdomovecký trvalý pobyt“). Vzniká, pokud byl trvalý pobyt na jiné adrese v obci zrušen: a) jestliže byl trvalý pobyt zapsán na základě nepravdivých skutečností, b) právní titul k užívání nemovitosti zanikl a neužívá-li občan tento objekt nebo jeho vymezenou část.³⁷ Kolik z těchto osob žije v substandardním bydlení, nebo v SVL, lze pouze odhadovat.

Graf níže představuje počet osob s trvalým bydlištěm na Městském úřadě v České Kamenici Náměstí Míru 219, v letech 2009 – 2018.

Graf č. 6: Zdroj: (MÚ, Česká Kamenice, únor 2019)

Sociální bydlení

Vzhledem k situaci na trhu s byty, by byla vhodná existence konceptu sociálního bydlení, která by mohla pomoci lidem ze substandardních a nevhodných forem bydlení.

³⁶ Hradecký, Hradecká: Bezdomovství - extrémní vyloučení, 1996

³⁷ Zákon o evidenci obyvatel (zákon č. 133/2000 Sb.) §12

Zkušenosti s chráněným bydlením má v Kamenici pouze Oblastní charita, která je omezena jednak nedostatkem bytů, a také definováním své specifické cílové skupiny. V Kamenici chybí možnost lůžka s krizovým plánem pro osoby bez přístřeší. Dle provedeného šetření ve městě žije zhruba do 10 osob bez domova, o nichž se předpokládá, že si daný „životní styl“ zvolili sami, že jsou bez přístřeší dobrovolně. Otázku „dobrovolnosti“ je však možno relativizovat tzv. „*mýtem svobodné volby*“³⁸, odmítnutí pomoci může mít mnohé další subjektivní důvody, jako např. neurózy, psychózy, závislosti, nesouhlas s organizací poskytovatele (režimem a pravidly) apod.

7. 3. Doporučení

- Budování městského bytového fondu případně vznik sociálního bydlení
- Vznik koncepce bytové politiky s revidovanými pravidly pro přidělování bytů
- Spolupráce jednotlivých subjektů (město, NNO), zvyšování kapacit bytového fondu
- Koncepce bytové politiky obce (popsaný systém přidělování bytů, určení bytů atd.)
- Vytvoření systému prevence ztráty bydlení, zintenzivnění sociální práce v oblasti bydlení
- Krizová lůžka s nabídkou krizového řešení

³⁸ více: Sociální exkluze lidí bez domova, Charvát, UK, 2012.

8. Zaměstnanost

8.1. Uchazeči v evidenci Úřadu práce z České Kamenice

V České republice dosáhla podle dat ČSÚ, k 4. čtvrtletí 2018 obecná míra nezaměstnanosti u 15 – 64 letých 2,0 %, v Ústeckém kraji činila 4,5 %. V České Kamenici byla k 31. 10. 2018, 5,15 %. Počet uchazečů o zaměstnání, evidovaných na Úřadu práce z České Kamenice, činil v říjnu 2018, celkem 198 osob, k 1. 11. 2018, pak celkem 194 osob (88 mužů a 106 žen)³⁹. Složení uchazečů z hlediska vzdělanostní struktury, věku a délky v evidenci ÚP, uvádíme v tabulkách níže⁴⁰.

Nejvýraznějšími skupinami uchazečů ÚP z Kamenice jsou lidé bez vzdělání, lidé se základním vzděláním a uchazeči se středním odborným vzděláním s výučním listem, ve věkové kategorii 35 – 44 let. Téměř 64 % uchazečů není v evidenci déle, než 1 rok. Více než 11 % uchazečů je v evidenci déle, než 5 let.

Vzdělanostní struktura uchazečů ÚP, z České Kamenice:

Vzdělanostní struktura	Kód dosaženého vzdělání	Počet uchazečů o zaměstnání
bez vzdělání	A	62
neúplné základní vzdělání	B	2
základní vzdělání	C	36
nižší střední vzdělání	D	1
nižší střední odborné vzdělání	E	4
střední odborné vzdělání s výučním listem	H	56
ÚSV	K	6
ÚSO s výučním listem a maturitou	L	8
ÚSO s maturitou bez vyučení	M	15
vyšší odborné vzdělání	N	0
bakalářské vzdělání	R	2
VŠ	T	2
doktorské vzdělání	V	0
celkem uchazečů		194

Tabulka č. 6, (+ 7 a 8, níže), Zdroj: ÚP, leden 2019.

Věková struktura uchazečů ÚP, z České Kamenice: ÚP, leden 2019.

Věková struktura										
Věková kategorie	16 – 19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64
Počet uchazečů	13	19	20	18	25	29	19	22	15	14

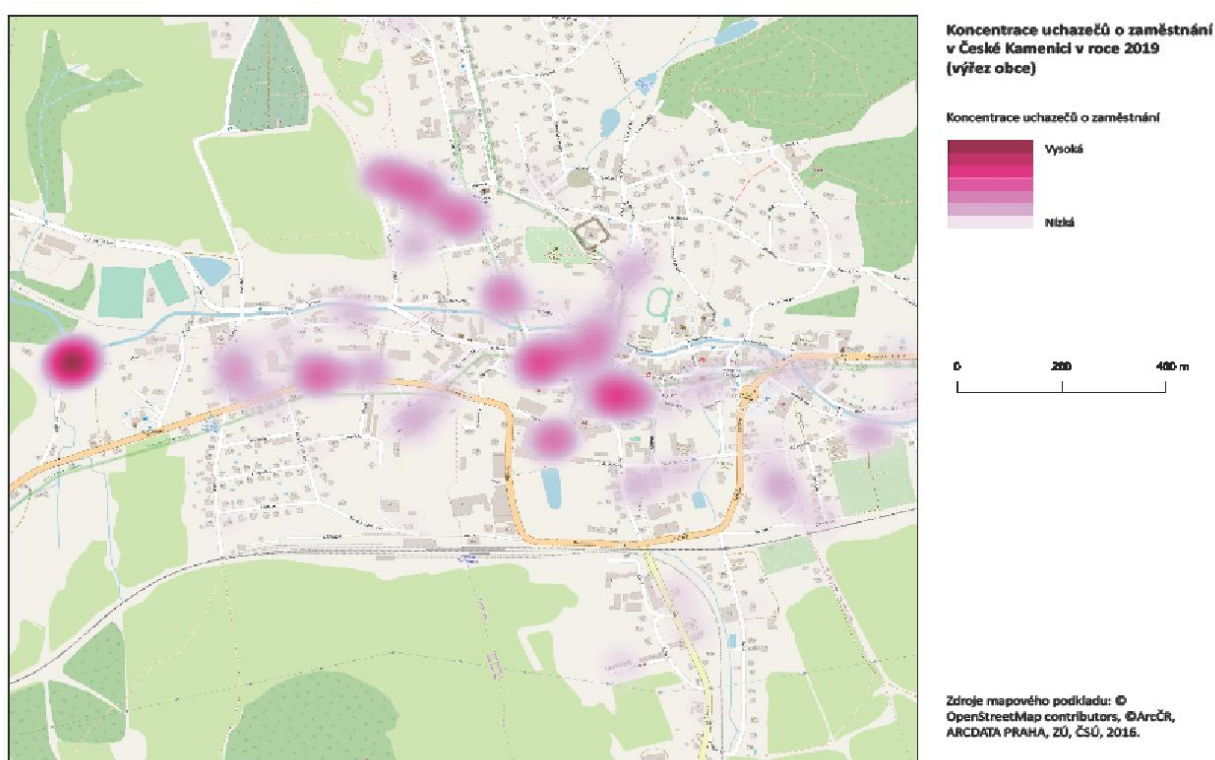
Délka v evidenci u uchazečů ÚP, z České Kamenice: ÚP, leden 2019.

Délka evidence							
V evidenci	1 den - 2 měsíce	2 měsíce - 6 měsíců	6 měsíců - 1 rok	1 rok - 2 roky	déle, než 2 roky	déle, než 5 let	déle, než 10 let
Počet uchazečů	38	49	37	23	25	15	7

³⁹ Data z ÚPČR

⁴⁰ Jedná se o data k 1. 11. 2018 (zdroj: ÚPČR).

Ve druhé teplotní mapě ⁴¹ (níže), je znázorněno rozmístění uchazečů o zaměstnání v České Kamenici, podle ulic trvalého bydliště. Největší koncentrace uchazečů je v Dolní Kamenici, ulicích Úzká a Zahradní, v okolí ulic 5. Května a Lidická a v centru města – ulice Dvořákova, Pivovarská a Jakubské náměstí. Data do jisté míry kopírují definici tzv. SVL v kapitolách výše. Tzv. „teplotní mapy“ (viz grafika obr. č. 10) jsou při zobrazování sociálních jevů limitovány několika okolnostmi. Jde zejména o absenci kontinuity, výskyt jevu zde není postupný, tak jak zdůrazňuje mapa, jedná se tak spíše o lokalizaci ohniska výskytu jevu. Teplotní mapy také využívají absolutních hodnot, bez odkazu na charakteristiky zobrazovaného území. Znázornění určitého jevu může být například mnohem patrnější v hustě obydlených oblastech, třeba na sídlišti. Čtení dat tohoto typu, proto vyžaduje další kontextová srovnání.

Obr. č. 10. Rozmístění uchazečů o zaměstnání dle ulic (zdroj: ÚPCR, 2019).

8.2. Nabídka a poptávka na trhu práce

Počet osob v evidenci ÚP, je v Č. Kamenici nad průměrem Ústeckého kraje, i ČR, jako celku. Kvůli nedostatečné nabídce pracovních přímo ve městě, lze i při obecné míře nezaměstnanosti 5,15 % (říjen 2018), hovořit o vyčerpaném trhu práce. Lidé z Č. Kamenice

⁴¹ Z praktických důvodů zachování anonymity respondentů a poskytnutí dat ÚP na úrovni ulic pracujeme s celými ulicemi, neznamená to však, že by se aspekty sociálního vyloučení vždy musely týkat celé ulice/všech domů či vchodů. Některé lokality jsou skutečně více homogenní a zahrnují celé ulice, jinde se kumulace problémů, chudoby a vyloučení může týkat pouze konkrétního vchodu, nebo domu. Metodologický limit, který byl dán právními předpisy neumožňujícími poskytovat data o příjemcích doplatků na bydlení, příjemcích příspěvků na živobytí a uchazečích o zaměstnání v evidenci ÚP na konkrétních číslech popisných, zde znamená, že některé ulice přesahují z jedné části obce do druhé.

jsou často nuceni za prací dojíždět, nejčastěji do Děčína, České Lípy, Nového Boru, Ústí nad Labem, nebo Liberce. Dojíždění znamená zvýšené finanční náklady za cestovné, v případě dojíždění hromadnou dopravou i časovou ztrátu a nutnost sladit pracovní dobu s četností spojů. Ranní směna v Akumě Děčín např. začíná v 6:00, autobus z Kerhartic jede v 5:10, a když má 5 -10 minut zpoždění, nelze to stihnout. Pro obyvatele SVL, často dlouhodobě nezaměstnané, s nedostatečnými pracovními návyky, může být (dle kontaktovaných pracovníků v sociálních službách) těžko překonatelnou, počáteční bariérou i neznalost a obava z cizího města. Dle zástupců ÚP, je trh práce v Kamenici malý. Nekvalifikovanou pracovní sílu občas shání výrobní podniky (např. STIRPack), které když shání zaměstnance, tak „*vyvěsí transparent u silnice*“. Práce ve výrobních podnicích bývá často na směny a fyzicky náročná. Na práci v jednom z kamenických výrobních podniků nahlíží někteří z účastníků provedeného šetření následovně:

„Ve (firmě XY) on taky zaměstnává docela hodně Romů a těch sociálně slabších. Ale ty podmínky, které tam jsou, to je taková prvobytně pospolná společnost. To je hrozné, tam ty podmínky. Jedou tam na směny, hangáry, zima tam všude a dřina, raubířina to je. Je to všechno ručně tam.“

Přes Úřad práce v České Kamenici tyto firmy inzerují minimálně. Několik pracovních míst je na benzinových pumpách a místních obchodech (Lidl, Globus).

Z významnějších zaměstnavatelů působí v České Kamenici a nejbližším okolí zejména následující subjekty. Tabulka:

STIRPack, s.r.o.
Lužická 208, Česká Kamenice. Výroba buničiny, výroba papíru a lepenky. 25 – 49 zaměstnanců.
TOSKAM s.r.o.
Štítného 524, 407 21 Česká Kamenice. Stavba strojů s mechanickým pohybem, kovoobrábění. V současné době v likvidaci.
AZPO Group s.r.o.
Pražská 612, Česká Kamenice. Výroba, instalace, opravy elektrických strojů a přístrojů, elektronických a telekomunikačních zařízení. 50 - 99 zaměstnanců.
Papírna APIS, s.r.o.
Lužická 133, Česká Kamenice. Výroba vlákniny, papíru a lepenky. 25 - 49 zaměstnanců
L U K R A M s.r.o.
Horní Podluží 251. Výroba textilií. Úprava a sprádkání textilních vláken a příze. 250 - 499 zaměstnanců.
PRECIOSA, a.s.
Prysk 100, Dolní Prysk. Skleněné zboží. 1500 - 1999 zaměstnanců – celý koncern.
Technické zařízení města Česká Kamenice
Dolní 95, Česká Kamenice. 18 stálých zaměstnanců, 12 VPP a 10 veřejná služba.
Správa lesů města Česká Kamenice
Úzká 95, Dolní Kamenice. Příspěvková organizace města Česká Kamenice. Zaměstnává cca 4 VPP.

Tabulka č. 9, Zdroj: ČSÚ, Obchodní rejstřík, Živnostenský rejstřík. <https://rejstrik-firem.kurzy.cz>, datace

Z výrobních podniků mimo Českou Kamenici, byly jako potenciální zaměstnavatelé respondenty zmíněny také tyto společnosti: Akuma a.s. v České Lípě, Fehrer Bohemia s.r.o., Narex s.r.o., Grammer Automotive CZ s.r.o., CRYSTALEX a.s. a BENTELER Automotive Rumburk s.r.o. K místním zaměstnavatelům patří i Nemocnice následné péče VIA, s.r.o.

8.3. Aktivní politika zaměstnanosti, veřejná služba

Veřejně prospěšné práce

Veřejně prospěšné práce (VPP) jsou realizovány v městských organizacích, Technické zařízení města Česká Kamenice a Správa lesů města Česká Kamenice. ÚP má s městem smluvených 40 pracovních míst⁴², v lednu 2019 z nich obsazeno 12, celkem 28 míst bylo volných. Výběr klientů probíhá ze strany města, dle finančních možností a aktuální potřeby. Třetina nákladů na VPP je hrazena městem, zbytek je financován ze státních dotací (resp. z ÚP ČR). Pracovníci v režimu VPP nemohou tuto činnost u jednoho zaměstnavatele vykonávat déle, než tři roky za sebou (poté opět až po 5 letech). Pracovníky na VPP, jsou v současnosti zhruba ze dvou třetin ženy. Problémem pro pracovníky v režimu VPP v Kamenici je především prostupnost k získání trvalého pracovního poměru.

Pracovník Technického zařízení: „*Máme tady část lidí, kteří vás odlapí - My bychom chtěli, vezměte nás. Ale jsou to jedni a ti samí. Jsou to lidé, kteří tu už dělali, teď byli třeba dva roky doma nebo byli zaměstnáni někde jinde a zase by měli zájem. Jim jde o to, že by ty náklady na dopravu, kdyby dojížděli někam jinam, byly šílené. To se vyplatí spíš zůstat tady v Kamenici, ačkoliv má třeba o dva tisíce menší výplatu, ale furt je v místě bydliště.*“

Úspěšní pracovníci mají zájem pokračovat dále, což při vyčerpání časové dotace tří let nelze. Technické zařízení města je schopno zaměstnat více osob v režimu VPP, ze strany uchazečů však mají zájem především ti, kteří již nemají nárok. Zaměstnávání nekvalifikované pracovní síly na běžný pracovní úvazek (možnost ho nabídnout úspěšným pracovníkům z řad VPP) je omezená rozpočtem podniku, který je tabulková místa nucen obsazovat kvalifikovanými zaměstnanci (řemeslníky - elektrikáři, řidiči), bez kterých se jeho provoz neobejde.

Projekty podpory zaměstnání

Z uchazečů o zaměstnání z České Kamenice participuje na programech a projektech v podpoře zaměstnávání u KPÚP Děčín, celkem 13 osob⁴³. Zájem klientů z Kamenice je nízký (dle pracovníků ÚP), uváděným důvodem je neochota dojíždět na schůzky a aktivity projektů. Zmínění uchazeči jsou zařazeni v následujících projektech:

- GP⁴⁴- zdravotně znevýhodnění uchazeči s nízkou úrovní kvalifikace zpět na regionální trh práce – 3 uchazeči o zaměstnání.
- RIP - Společně to dokážeme v Ústeckém kraji – 4 uchazeči.
- GP - Návrat na trhu práce i po třicítce „Návrat“ – 1 uchazeč.
- RIP - Iniciativa podpory zaměstnanosti mládeže pro region NUTS2 Severozápad v Ústeckém kraji – 1 uchazeč.
- GP - Aktivně a s motivací najdeme si novou práci – 1 uchazeč o zaměstnání
- GP - Program podpory mladých lidí na trhu práce v regionu Děčínsko a Šluknovského výběžku „Cesta“ – 1 uchazeč o zaměstnání.
- GP - Prohlubování kompetencí pro zvýšení zaměstnatelnosti II. – 2 uchazeči o zaměstnání. (Zdroj: ÚP, březen 2019).

Uchazeči o zaměstnání (UoZ) získávají informace o projektech na kontaktních schůzkách u zprostředkovatelů zaměstnání. Informační letáčky jsou umístěné v budovách

⁴² Projekt: Nové pracovní příležitosti - veřejně prospěšné práce (NoPP - VPP). Projekt je spolufinancován z Evropského sociálního fondu v rámci Operačního programu Zaměstnanost a státního rozpočtu České republiky.

⁴³ Zdroj: KPÚP Děčín (únor 2019).

⁴⁴ GP – grantový projekt. RIP – regionální individuální projekt.

ÚP ČR v Děčíně i České Kamenici, a jsou zasílány poštou. UoZ jsou rovněž zváni na informační schůzky k jednotlivým projektům. Rekvalifikační kurzy pro kamenické uchazeče o zaměstnání nabízí oddělení Zprostředkování zaměstnání, uchazeči o nich získávají informace na kontaktních schůzkách.

Veřejná služba

Výkon Veřejné služby⁴⁵ v Kamenici umožňuje Technické zařízení města, které v současnosti eviduje cca 10 pracovníků v tomto režimu. Mezi UoZ (dle pracovníků ÚP) o veřejnou službu klesá zájem, při zavedení instituce Veřejné služby tuto činnost v Technickém zařízení vykonávalo i 40 osob. Veřejná služba se zde vykonává v režimu 40 hodin, jednoho odpracovaného týdne, jde o tzv. „čtyřicítka“. Minimální požadovaný výkon (20 hodin na měsíc) je zde prodloužen z důvodu nutnosti koordinace s ostatními pracovníky, resp. k odpracování celého pracovního týdne. Pracovníky v režimech VS a VPP jsou zejména místní sociálně slabí Romové, také někteří klienti Oblastní charity (v lednu 2019 cca 4)⁴⁶.

8.4. Zaměstnání a sociální vyloučení

Hmotná nouze

Sociální pracovníci ÚP ČR kontrolují ohledně vyplacení dávek v hmotné nouzi počet osob v jednotlivých domácnostech a jejich vybavení. Do rodin v České Kamenici, se kvůli široké oblasti působnosti ve více městech, dostanou několikrát za rok. Pracovníci oddělení Hmotné nouze KPÚP Děčín, v souvislosti dárkami v hmotné nouzi (především MOP), zmiňují tendenci revidovat jejich výplatu ve srovnání s minulostí, kdy agenda nebyla v gesci ÚP.

Pracovník ÚP: „Když Úřad práce převzal hmotnou nouzi, tak jsme měli velké problémy s dárkami MOP, protože klienti byli zvyklí žádat na dřevo, uhlí, nájem dojíždění do školy, energie. Postupně si zvykli, že nákup uhlí nájem, porod atd. nejsou neočekávané situace. Zůstaly MOP na školní pomůcky, to jsme nastavili s vedoucí tak, abychom to měli nastejno s Děčínem.“

Tabulka níže znázorňuje počet příjemců vyplacených nepojistných sociálních dávek, za měsíc nároku v září 2017 a 2018 v České Kamenici, který se v celkovém součtu za rok snížil o více než čtvrtinu.

Česká Kamenice	Počet příjemců za měsíc nároku					
	září 2017			září 2018		
	příspěvek na živobytí	doplatek na bydlení	mimořádná okamžitá pomoc	příspěvek na živobytí	doplatek na bydlení	mimořádná okamžitá pomoc
CELKEM	136	52	21	100	40	1

Tabulka č. 10, Zdroj: ÚPČR, (leden 2019).

⁴⁵ Opatření – výkon práce, který upravuje UoZ, kteří jsou v evidenci déle, než 6 měsíců, dávky z „existenčního minima“ na „životní minimum“ (dle zákona č. 367/2016 Sb.).

⁴⁶ Dle pracovníka Technického zařízení v ČK.

Hmotná nouze v poukázkách⁴⁷

Opatření, jehož původním účelem bylo zamezit zneužívání prostředků z dávek např. na nákup alkoholu, se ukázalo být kontraproduktivní, protože poukázkami není možné hradit např. ani jízdné⁴⁸, či jiné běžné věci denní potřeby. Dle rozhovorů s respondenty, je stejně obcházeno jejich směnou za hotovost v obchodech s potravinami. Obchodníci za poukázky nabízejí hotovost obvykle ve výši 80 – 90% (často méně) hodnoty poukázky. Cílová skupina příjemců dávek tak reálně obdrží méně a část státní podpory případně majitelům drobných obchodů. Níže uvádíme některé reakce respondentů šetření na výplatu DHN v poukázkách⁴⁹.

„Nejhorší jsou ty stravenky, za to ani nemůžeme na autobus. Když nejsou peníze, tak s tím nezaplatíš elektřinu, ani nájem. Když to rozměníte u Vietnamců se ztratou, tak to je na těch penězích hned vidět. Někde berou i 25 korun, Vietnamci za tu stovku. Dokonce, i když jdete k Vietnamcům a kupujete jenom jídlo, tak si stejně sundá dolů ty peníze, to nechápu. V Penny za stovku, koupím za celou stovku, ale proč u Vietnamců, ale oni si strhne, i když má na dveřích napsáno, že ty stravenky bere. Je to debilita.“

Práce načerno

Člověk jedná racionálně, volí mezi nabízejícími se příležitostmi tak, že porovnává mezní náklady a mezní výnosy⁵⁰. V okamžiku, kdy se člověk zatížený exekucemi ocitne v situaci, kdy se jeho čisté příjmy když pracuje, rovnají příjmům, které má když do práce nechodí, tak volí alternativu. **Práce se musí vyplácet**⁵¹.

Odhalená práce načerno je důvodem sankčního vyřazení z evidence ÚP. Pracovníci KPÚP v Kamenici ji zjišťují prostřednictvím spolupráce s Městskou policií, respektive asistenty prevence kriminality. Zjištěná podezření předávají jako podnět Inspektorátu práce, který provádí kontroly na místě. Tyto kontroly jsou však plánovány s předstihem v řádu týdnů, což brání operativnímu řešení pro nahlášená podezření. Nepřiznané vedlejší příjmy má podle pracovníků KPÚP v Kamenici každý třetí klient/UoZ.

Práce načerno zejména při velkém množství exekucí souvisí se zadlužeností a je provázána s šedou ekonomikou. Někteří lidé z důvodu předlužení pracují načerno, formou různých brigád a krátkodobých prací. Mnozí podnikatelé zaměstnáváním formou brigád, bez přihlášení šetří peníze na daních. Lidem v exekuci mnohdy přiznávají jen minimální příjmy a zbytek peněz jim vyplácejí mimo (tzv. „bokem“). Tento fenomén je rozšířen v celé republice, jeho specifikem je však spojení s chudými lidmi v SVL lokalitách (citace níže reprezentují více, podobných výpovědí, zaznamenaných v provedených rozhovorech).

⁴⁷ Nepeněžní výplata dávek v hmotné nouzi ve smyslu § 43 (4) zák. č. 111/2006 Sb. o pomoci v hmotné nouzi. Poukázky nelze použít k úhradě alkoholu a tabákových výrobků a nelze je směnit za hotovost. (zdroj: web poskytovatele poukázek Sodexo a.s.).

⁴⁸ Peníze v hotovosti na jízdné jsou potřeba k cestě do zaměstnání, k lékařům a škol, které jsou často mimo Č. Kamenici.

⁴⁹ Uvedené citace nejsou ojedinělými vyjádřeními, reprezentují více podobných výpovědí k určitému fenoménu (dle metodologie provedeného šetření popsaného výše v textu, podobně tzv. „triangulace“).

⁵⁰ Robert Holman: Mikroekonomie, středně pokročilý kurz, Praha, C. H. Beck, 2007.

⁵¹ Otázkami spojenými s problematikou zaměstnání v souvislosti s chudobou se mimo jiné zabývá i web „Dobrá práce v obci“: <http://www.pracevobci.cz/studie>

Pracovník v sociálních službách: „Oni, když mají exekuce, tak se jim nevyplatí dělat legálně. Tady je spousta lidí, kteří to takovým způsobem dělají, než aby šel od úřadu. Tak stát přichází o daně, ale stát si to nějakým způsobem musí ohlídat. Musí tady být nějaká šedá eminence, která by tohle hlídala a chodila jak po živnostnících. Protože tady je spousta firem, které zaměstnávají tyhle nezaměstnané a dávají jim tady jenom takové všimné, držhubné a bere je jenom na krátkodobé činnosti, na ty nejhorší. Jim se nevyplatí dělat, protože jim všechno seberou.“

Obyvatelé SVL: „Na jaře se dá sehnat práce u soukromníků, kde budete makat jako černej, výkopy a tak, ale přes zimu ne, to práce není. Kdo umí řeč, může do Německa. Práce je přes jaro a léto, to půjdete tady k podnikateli, který nás nechá kopat do Lípy, do Rumburku, na ubytovnu, děláme ty podřadný věci.“

Kromě výše uvedeného, se (dle provedených rozhovorů) někteří UoZ v Kamenici žijí sběrem a prodejem železa, prodejem ojetých pneumatik a dalších autodílů (katalyzátorů, autobaterií) dovezených z Německa, či drobnými pracemi jako nasekáním dřeva, výkopy, úklidem a podobně. Oddělení hmotné nouze ÚP v České Kamenici, dle pravomoci požadovat od UoZ výpisy z účtů za rozhodné období, odhaluje některé nepřiznané příjmy např. z prodeje železa.

Bariéry vstupu na pracovní trh

Mezi další bariéry vstupu na pracovní trh, mezi tzv. sociálně vyloučenými v České Kamenici, patří dle provedeného šetření zejména: nedostatek pracovních příležitostí v oblasti méně kvalifikovaných profesí přímo v obci, nutnost dojíždět do okolních měst a obcí, spojená s náklady na cestovné a potřebou najít vhodné spojení (např. při práci na směny) a ostatní tzv. neviditelné náklady⁵² spojené s nástupem do zaměstnání. Jedná se zejména o:

- Nedostatečné pracovní návyky a sociální dovednosti v podobě orientace v jiném městě a sháněním zaměstnání obecně.
- Nedostatečnou kvalifikaci (vzdělání či praxi) pro odbornější profese. Hůře placené pozice za minimální mzdu s potřebou dojíždění, nejsou dostatečně motivující k odchodu z evidence na Úřadu práce.
- Mnohočetné exekuce, při nichž dochází k výrazným srážkám ze mzdy.

Obyvatel SVL: „K tomu exekuce, půlku vám seberou a to radši budu sedět doma, budu na pracáku.“

V některých případech také neochota zaměstnavatelů přijímat do zaměstnání Romy:

Obyvatel SVL : „Cikány navíc do práce nechťejí brát, oni si vybírají. V Anglii jsem začal na auto myčce a postupně jsem se udělal. Tam si to člověk musí dát od píky. Ta šance tam je pro Romy, tady ne. Tady v Čechách nedostanou šanci. Všichni cikáni co jsou v Anglii, tak dělají, protože tam dostanou šanci. Tady přijdete na vrátnici, zeptáte se na práci a cikán práci nedostane, nikde.“

Prostupné zaměstnávání.

V Kamenici se většina klientů VPP (viz kapitola Zaměstnanost), se zájmem pokračovat v práci i po skončení programu často neuplatní, protože Je zde nedostatečná

⁵² Kdy se práce vyplatí? Analýza ekonomických motivací k zaměstnání, Trlifajová, Hurrle, Kissová, MKC Praha, o. p. s. (2014). Publikace popisuje tzv. Neviditelné náklady v podobě např. nákladů na dojíždění, hlídání dětí, přípravu jídla, nebo nákup pracovních pomůcek, které nakonec mohou prodrazit nástup do zaměstnání až o několik tisíc korun za měsíc. Tyto náklady nemusí být pouze finanční povahy (např. omezení kontaktu se svými dětmi, při práci na směnný provoz).

nabídka pracovních příležitostí pro nekvalifikovanou pracovní sílu. Ve městě (v současnosti) nefunguje sociální firma zaměřená na klienty ze SVL a lidi s nízkou kvalitací a nedostatečnými pracovními návyky.

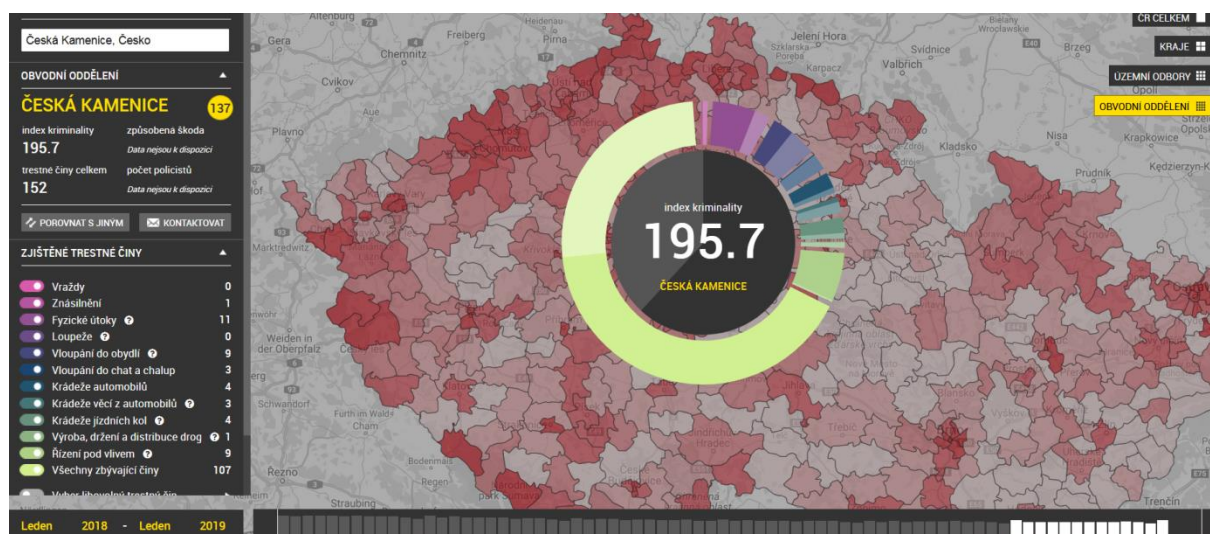
Pracovník města: *„A ten tady měl prádelnu ještě. A ten tam taky zaměstnával VPP, ale zase to bylo limitováno jenom tím, že... Samozřejmě u těch živnostníků je výhoda to, že zaměstná ZTP a má úlevu na daních. A tam to byla minimální mzda a nevím, jak oni to tam pak patlají. Tak to vím, že to tady bylo taky, tady na Žižkovce. Ale ta prádelna už skončila.“*

8.5. Doporučení

- Vytvoření lokální sítě zaměstnanosti a společné vybudování systému prostupného zaměstnávání se záštitou (participací) Městského úřadu, spojené s analýzou nabídky konkrétních firem (např. jestli pro své zaměstnance nabízejí svozy na místo výkonu práce atp.)
- Podpora vzniku sociálních firem, společensky odpovědné zadávání veřejných zakázek
- Vytváření pobídek pro rozvoj malého a středního podnikání – využíváním dotací Czech Invest, nebo pobídkami města
- Zapojení a navázání spolupráce s Hospodářskou komorou – v rámci lokální sítě zaměstnanosti a hledání opatření, jak zvyšovat společenskou odpovědnost firem (např. soutěž – již v minulosti realizovala Mesada)

9. Bezpečnost

Česká Kamenice patří z hlediska nápadu trestné činnosti (TČ) v ČR k oblastem s průměrnými hodnotami. Index kriminality⁵³ (viz grafika níže) vyjadřuje hodnotu 195,7.

Obr. č. 11: Znárodnění nápadu trestné činnosti v České Kamenici, leden 2018 - leden 2019. Zdroj: www.mapakriminality.cz

Republikový průměr byl v lednu 2018 na hodnotě 201,8. Podobnou pozici města lze sledovat i dlouhodobě, od ledna 2013 do ledna 2019 byl index v celé ČR 1 424,3, v Kamenici pak 1 346,7. Celkový trend nápadu TČ má navíc klesající tendenci, a to celorepublikově. Obecný pokles počtu trestných činů v posledních letech bývá mimo jiné přisuzován růstu životní úrovně obyvatel či lepší práci Policie ČR. V období uvedeném v grafice výše, bylo v České Kamenici spácháno celkem 152 trestných činů, 94 z nich bylo objasněno (62 % objasněnost), 15 bylo objasněno dodatečně. K nejčastějším TČ (mimo kategorii „všechny zbývající činy“) patřily fyzické útoky, vloupání do obydlí a chalup, řízení pod vlivem návykových látek.

Tabulky níže znázorňují nápad trestných činů, dle jednotlivých věkových skupin a nápad přestupků za roky 2017 a 2018⁵⁴.

⁵³ Počet trestných činů spáchaných na daném území, za určitý časový úsek. Zde uvedená data pochází z ledna 2019.

⁵⁴ Zdroj: Městská policie Česká Kamenice (únor 2019).

Pachatelé trestných činů, dle jednotlivých věkových skupin:

Pachatelé trestných činů				
Rok	věk 0 - 14 let	věk 15 - 17 let	věk 18 a více let	recidivisté
2017/9	3	5	94	38
2018/9	1	3	99	52

Tabulka, č. 11: Pachatelé TČ, (MP, únor, 2019).

Nápad přestupků v České Kamenici, dle jednotlivých typů v letech 2017 - 2018:

Nápad přestupků			
	přestupky	Přestupky	změna
Rok	2017/9	2018/9	2017 - 2018
Veřejný pořádek	57	56	-1
Občanské soužití	125	122	-3
Majetek	87	83	-4
Porušení obecně závazných vyhlášek	35	42	+7

Tabulka, č. 12: Přestupky

Nápad TČ⁵⁵ v České Kamenici, dle jednotlivých typů TČ, (2018 -2019) v tabulce níže.

Přehled trestné činnosti 1/2018 - 1/2019				
INDEX KRIMINALITY: 196				
OBLAST: 117 km2				
	zjištěno		objasněno	
POČET INDEX POČET %	počet	index	počet	%
Trestné činy	152	196	94	62
Násilné činy	14	18	9	64
Fyzické útoky	11	14	8	73
Vloupání do obydlí	9	12	4	44
Ohrožení pod vlivem návykové látky, opilství	9	12	9	100
Úmyslné ublížení na zdraví	6	8	4	67
Krádeže motorových vozidel dvoustopých	4	5	3	75
Krádeže jízdních kol	4	5	3	75
Krádeže vloupáním do víkendových chat soukromých osob	3	4	0	0
Krádeže věcí z automobilů	3	4	1	33
Znásilnění	1	1	0	0
Výroba držení a distribuce drog	1	1	0	0

Tabulka č. 13: Znázornění nápadu TČ v České Kamenici, dle typu (2018-2019). Zdroj: www.mapakriminality.cz

9.1. Bezpečnostní složky, prevence kriminality

Bezpečnostními složkami působícími v České Kamenici, jsou Obvodní oddělení policie ČR Česká Kamenice a Městská policie Česká Kamenice. V oblasti prevence kriminality ve městě působí pracovní skupina, která se setkává nepravidelně, zhruba jednou za dva měsíce, jejím manažerem je jeden z pracovníků městské policie. Jejími členy jsou zástupci škol, dětského domova a jednotlivých odborů města. V komisi prevence kriminality také působí zástupce OOPČR. V Kamenici působí dva asistenti prevence kriminality,

⁵⁵ Tzv. Nápadem trestné činnosti je v kriminalistice označována četnost výskytu různých typů (zaznamenaných) trestných činů, v určité oblasti, za určité období.

spadající pod Městskou policii, v současnosti financovaní z Úřadu práce. PČR a MP sdílejí v rámci koordinační dohody kamerový systém, který má celkem 8 kamer a je v provozu zhruba 10 let, systém je obsluhován externí agenturou, MP používá fotopasti. MP v minulosti realizovala cca 21 přednášek k prevenci kriminality ve školách. MP při řešení přestupků (zejména u mladistvých) spolupracuje se sociálním odborem města. Preventivní činnost ze strany OOPČR je v současné době omezena podstavem policistů, kteří jsou potřeba pro výkon služby. V centru města platí vyhláška o omezení užívání alkoholu.

Česká Kamenice má zpracovanou Strategii prevence kriminality na období let 2018 – 2021, ve které jsou uvedeny některé z rizik a stanoveny cíle pro prevenci kriminality. V bezpečnostní analýze, která je součástí tohoto dokumentu, jsou zmiňovány přechyby výtržnictví ze strany romské mládeže, nebo drobná napadení mezi lidmi. Analýza zmiňuje některé tzv. „problémové lokality“, jejichž adresy se do značné míry shodují s místy, v tomto textu označovanými jako „SVL“.

9.2. Rezonující bezpečnostní témata

Dle vyjádření příslušníků bezpečnostních složek působících v Kamenici, má kriminalita ve městě klesající tendenci (což dokazují výše uvedené statistiky). V období zhruba před deseti lety, byl nápad TČ v průměru ročně kolem cca 260 -270, v současnosti je nápad kolem 120 – 130. Klesá zejména majetková trestná činnost, což souvisí s růstem ekonomických standardů ve společnosti. Policista: *„Dneska už se nevyplatí nikomu vlézt do chalupy, vzít tam pilu nebo sekačku, protože to nikdo neprodá – je nasycený ten trh těmito věcmi.“* Platební karty jsou zabezpečené, kamery jsou téměř všude. Drobné krádeže se v současnosti týkají zejména hotovosti, nebo mobilních telefonů. Majetková trestná činnost se z velké části přesunula na internet (podvodné nabídky a prodeje zboží). Zbytek nápadu trestných činů a především přestupků je v dopravě a v občanském soužití.

PČR v Kamenici nezaznamenala lokalitu, kde by se dalo hovořit o výrazně zvýšeném narušování veřejného pořádku, ke koncentraci problémů spadajících do jejich gesce.

Policista: *„Úplně ve všech místech v Kamenici dochází k nějakému přestupkovému jednání – to znamená nějaké problémy s občanským soužitím. A je úplně jedno, jestli je to v Úzké nebo v Havlíčkově ulici v paneláku.“*

Drobnější přestupky na poli občanského soužití spadají do kompetencí Městské policie, která mimo jiné sleduje i dodržování místních vyhlášek. Zmiňované bezpečnostní problémy zde souvisí s nedodržováním zákazu pití alkoholu v centru, v drobném vandalismu mládeže a v konzumování alkoholu a návykových látek, často ve spojení s rodinami z oblastí, výše definovaných jako SVL. Ze strany MP, APK, některých oslovených institucí a také obyvatel „SVL“ je v souvislosti s bezpečností poukazováno právě na distribuci a konzumaci alkoholu, marihuany a pervitinu. S ohledem na skutečnost, že v Kamenici není v současnosti noční bar, ani herna, zlepšila se situace ohledně opilství v centru města v nočních hodinách. V případě zjištění problémů s opilstvím jsou strážníci MP nuceni zadržet vozit do nejbližší záchranné stanice, která je až v 70 km vzdálené Bílině.

Obyvatelé Kamenice (dle provedených rozhovorů), označují za nebezpečné party mladistvých večer v parku, občasná konflikty v restauracích (*„restaurace Slavie před několika lety“*), tzv. *„děti ulice“* o které se *„jejich rodiče nestarají a oni se potulují venku sami“* (dle výpovědi resp.). Někteří z respondentů také zmiňují zhruba 5 let starý konflikt, kdy se na náměstí Míru popraly dvě romské rodiny. Dva výše uvedené příklady zaznamenaných

konfliktů (podobných bylo zaznamenáno více), poukazují na skutečnost obecně vnímaných nedostatků v rovině občanského soužití. Upozorňování na incidenty, které se staly v minulosti⁵⁶, slouží k vyjádření určitých obav prostřednictvím příběhu. Zdůrazňují (subjektivně vnímanou) potřebu řešit otázku nepříznivého sociálního klimatu v obci.

Užívání a distribuce návykových látek⁵⁷

Pracovníci Městské policie v souvislosti s tzv. latentní⁵⁸ kriminalitou hovoří o užívání nepovolených návykových látek, konkrétně marihuany a pervitinu. O kouření marihuany u žáků základních škol a užívání pervitinu u některých svých klientů, referují také pracovníci sociálního odboru města. Ve spolupráci s Městskou policií a podepsanými souhlasy rodičů, na kamenických základních školách probíhají namátkové kontroly žáků, na užívání drog (zejména THC a amfetaminu). Používané testery poskytuje Městská policie. Jedná se o žáky druhého stupně základních škol.

Užívání pervitinu v některých sociálně vyloučených lokalitách bylo (v rozhovorech) potvrzeno přímo jejich obyvateli. Někteří starší romští rodiče např. hovoří o obavách o své dospělé děti, které užívají pervitin. Jiní si stěžují na své sousedy, kteří si pod vlivem drog (dle výpovědí resp.) pouštějí do rána hlasitou hudbu. V rámci šetření byl prostřednictvím rozhovoru kontaktován i jeden z bývalých uživatelů pervitinu.

Uživatelé drog jsou přítomni v každé sociální sféře v celé společnosti, jde o lidi mladé, starší, bez ohledu na společenské postavení. To mimo jiné dokazují i výpovědi policistů v souvislosti s řešenými dopravními přestupky:

Policista: *„My v průměru, já nevím, pět šest lidí měsíčně chytáme za volantem pod vlivem drog. A je to opravdu od osmnáctiletých šoférů až klidně po padesátileté chlapy.“*

Ekonomicky výše postavený člověk však se svou závislostí, nebo i tzv. víkendovým užíváním drog zůstává skryt. Podle odhadů pracovníků organizace, která v Kamenici v oblasti drogové problematiky působí, by zde mohlo být až 3x více uživatelů, než jsou v současnosti jejich klienty (v současnosti – únor 2019, eviduje služba v České Kamenici celkem 9 uživatelů a 49 potenciálních zájemců o služby, evidovaných jako anonymní osoby⁵⁹). Ve skutečnosti zřejmě neexistuje místo, kde by se drogy v nějaké formě a míře nebraly (marihuana, tzv. party drogy⁶⁰, nebo alkohol). Při posuzování problematiky drogových závislostí ve spojení se sociálním vyloučením – chudými lidmi, Romy, SVL, lidmi v evidenci Úřadu práce, může dojít k mylné představě, kdo uživatelé drog vlastně jsou. Oslovení obyvatelé SVL při návštěvě specialistů na drogovou problematiku mohou stejně dobře říct *„drogy – to my ne, to ti bílí, bohatí na náměstí, berou drogy“*⁶¹.

Ve společnosti existuje vysoká stigmatizace uživatelů drog a z hlediska veřejnosti tak vzniká silný tlak třeba na zástupce Městské policie, která však drogovou problematiku neřeší a podezřelého z trestné činnosti může maximálně legitimovat. PČR řeší drogovou problematiku prostřednictvím specialistů, kteří pracují v dlouhodobějším časovém horizontu. Prováděná šetření a sběr důkazů potřebných k přípravě obvinění jsou procesem, který může trvat i více než rok. Komplikovaným procesem je i samotné zadržení, při kterém existuje

⁵⁶ Tyto případy v rozhovorech uvedlo několik dotazovaných respondentů.

⁵⁷ Údaje v této části textu pocházejí především z rozhovorů s bezpečnostními složkami, pracovníky v sociálních službách a obyvateli SVL.

⁵⁸ Skrytou, která se nestane předmětem trestního (přestupkového) řízení.

⁵⁹ Více v kapitole „Rezonující bezpečnostní témata“.

⁶⁰ Také tzv. taneční drogy na pomezí stimulačních drog a halucinogenů.

⁶¹ Z rozhovoru s pracovníkem v sociálních službách.

mnoho způsobů, jak a z čeho pachatele obvinít. Průkazní řízení proto v těchto věcech bývá dlouhé a složité.

V otázce drogové problematiky existují dva principy, represe a prevence. Ideální je kombinace obou. Striktně represivní přístup vede k tomu, že je pro specializované pracovníky těžké navázat kontakt potenciálními klienty. Česká Kamenice je navíc malé město s velkou sociální kontrolou, kde se uživatelé bojí odhalení a možné stigmatizace. Někteří z místních uživatelů tak kontaktují specialisty mimo své bydliště, v jiném městě.

Pracovník K-centra: *„V Kamenici je to tak tajné, že je někdy problém i zjistit, jaké drogy se tam berou. Všichni jsou tam schovaní, a když si to uvaří, tak si to tajně spapají.“*

„Lidi v Kamenici jsou víc vyplašení. Když jsou ve svém prostředí, tak jsou v pořádku, ale na ulici se nám vyhýbají, jsou jako partyzáni, bojí se, aby to o nich okolí (rodina) nevědělo.“

V České Kamenici působí v oblasti drogové problematiky K-centrum, Centra sociálních služeb v Děčíně, které v roce 2018 realizovalo celkem 414 výkonů⁶². Do města dojíždí ambulantně, jednou týdně, veškerý materiál vozí s sebou v batohu. Ve sledovaném období byli terénní pracovníci v pravidelném kontaktu s 9 uživateli, bylo vydáno 537 injekčních setů (v roce 2017 – 171), nejčastěji využívanou službou byla kontaktní práce a informační servis.

Dle informací K-centra, je struktura drogové scény v České Kamenici tvořena především uživateli pervitinu, kteří jej užívají nejčastěji nitrožilně. Velmi obvyklé je jeho polyvalentní⁶³ užívání současně s alkoholem a konopnými produkty. K-centrum, se v několika případech setkává s osobami, které zneužívají psychofarmaka dostupná na lékařský předpis (především Rivotril a Neurol). S uživateli opiátů aktuálně (leden 2019) nespolupracují (jedná se cca o 4 klienty). Věkový průměr klientů v Kamenici je 36 let. V rámci monitoringu bylo v České Kamenici ve sledovaném období osloveno 49 potenciálních zájemců o služby Terénních programů, evidovaných jako anonymní osoby.

Pracovníci K-centra z hlediska drogové prevence doporučují zejména větší osvětu o THC a drogách obecně. Přednášky na školách konané sofistikovaněji a s větší pravidelností, od útlého věku, až do např. 9. třídy – strukturovaně a podle věkových kategorií.

„Jedná se o komplexní téma a jedna přednáška ne popis celku nestačí. Nelze pouze říct, že drogy jsou špatné, ale podat to tak, aby v tom to riziko bylo vidět.“

Doporučují také lepší zmapování počtu uživatelů a navázání kontaktů. Potřebu přesvědčit o své užitečnosti pro společnost i širší veřejnost.

9.3. Klima v obci a sousedské vztahy

Monitoring tisku, mediální analýza sociálního vyloučení v Č. Kamenici⁶⁴

Město Česká Kamenice se v souvislosti sociálním vyloučením v českém mediálním prostoru během několika posledních let, objevuje zejména v oblastech vyplácení doplatku na bydlení, sociálního bydlení, nebo projektu asistentů prevence kriminality⁶⁵.

⁶² Sociální poradenství, výměnu injekčního materiálu, poradenské služby a krizovou intervenci, atp.

⁶³ Kombinované.

⁶⁴ Zdroje citovaných mediálních zpráv: Ceskenoviny.cz, Českolipský deník, ČRo Sever, Deník.cz, Děčínský deník, Frekvence 1, Hitrádio FM, Chomutovský deník, Novinky.cz, Týdeník Děčínsko, Prvnizpravy.cz, Rozhlas.cz, 5plus2

Na základě dat z použitých zdrojů⁶⁶ však nelze konstatovat, že by se k sociálnímu vyloučení v České Kamenici během posledních pěti let vyskytoval fenomén, kauza, či tendence, která by byla výraznějším způsobem zaznamenána v českých médiích. Krátké shrnutí mediálních odkazů k tematice sociálního vyloučení v České Kamenici uvádíme v textu níže.

Česká Kamenice požádala statutární město Děčín o **vyhlášení Veřejné vyhlášky opatření obecné povahy o stanovení tzv. bez doplčkových zón** pro doplatek na bydlení na adresách Úzká čp 99 a Pivovarská čp 2 a 8. Důvodem pro uvedené opatření je zjištění špatných hygienických podmínek, záškoláctví dětí a užívání drog jako marihuana a pervitin na výše zmíněných adresách. Úřad práce by dle tohoto návrhu měl přestat vyplácet doplatek bydlení novým nájemníkům. O plánovaném opatření informuje server Českého rozhlasu⁶⁷ 18. 6. 2018.

Děčínský deník (28. 6. 2018) a Českokamenické noviny 8/2018, informují o schválení podání žádosti o dotaci v rámci výzvy IROP na projekt **vybudování 12 bytových jednotek** sociálních bytů, v Dolní Kamenici. Další 4 byty, chce obec realizovat z vlastních prostředků.

V květnu 2017 informuje Děčínský deník o plánované **realizaci programu Asistentů prevence kriminality** v České Kamenici. Pro pomoc strážníkům městské policie při dohlížení na bezpečnost v ulicích se zpočátku počítá se čtyřmi asistenty, kteří byli vybráni z celkem patnácti uchazečů. Dotaci na tento program poskytuje Úřad práce. Českokamenické noviny 7/2017 specifikují hlavní činnost asistentů, kterou je dohled u přechodů pro chodce v ranních a poledních hodinách, kontrola dětských sportovišť a vyloučených lokalitách.

K tematice sociálního vyloučení v České Kamenici směřuje také několik starších mediálních odkazů zaměřených zejména na **sociální a zdravotní tematiku, bezpečnost a také na oblast školství**.

Odkazy z roku 2017 v sociální oblasti, zmiňují částku **přes 13 miliónů korun**, které Česká Kamenice věnuje ze svého rozpočtu **městským příspěvkovým organizacím**. Hovoří o modernizaci a rozšíření **domova pro seniory a domova s pečovatelskou službou**, financované z dotací MPSV, také o vybudování **domova pro seniory s duševním onemocněním**, který v současnosti (březen 2019) staví Oblastní Charita. Domov pro seniory s duševním onemocněním by měl být financován z integračního regionálního operačního programu a za jeho vznikem jsou tendence posledních let budovat spíše menší azylové domy, namísto původních velkých zařízení.

Českokamenická radnice vyhlásila výběrové řízení na zpracování **studie na výstavbu nové mateřské školy** až pro 120 dětí včetně vlastní kuchyně a jídelny (Děčínský deník 5/12/2017).

Mediální odkazy z oblasti bezpečnosti mezi lety 2013 – 2018, zmiňují například odhalení profesionálně vybaveného gangu pytláků českokamenickou policií v roce 2013, nebo zadržení 30kg sušené marihuany s tržní hodnotou přibližně 1,6 milionu korun v roce 2014. Také vyhlášení pátrání po šestnáctileté dívce z dětského domova v České Kamenici v roce 2015.

Médií bylo zaznamenáno i vyjádření bývalé starostky města Hany Štejnarové (prvnizpravy.cz 5/1/2014) v souvislosti s vlnou rasově motivovaných nepokojů probíhajících

⁶⁵ Zpracování dat proběhlo prostřednictvím monitoringu tisku, s použitím softwaru Newton media.

⁶⁶ Newton media. Datum rešerše.

⁶⁷ <https://sever.rozhlas.cz/ceska-kamenice-prestane-vyplacet-prispevky-na-bydleni-ve-dvou-lokalitach-7531663>

na severu Čech v roce 2013. V České Kamenici se žádné podobné tendence neobjevily, paní starostka **se v Kamenici s rasisty nikdy nesetkala**. Tzv. „romský problém“ doporučuje řešit na „vládní úrovni nastavením opatření, které pomohou řešit zaměstnanost, vzdělání dětí a bydlení.“

V „komunitě“

Když se v České Kamenici, ale i na jiných místech v České republice mluví o sousedských vztazích, tzv. sociálně vyloučených lokalitách a občanském soužití, často se ve spojení s Romy, nebo jinými národnostními a etnickými menšinami, používají pojmy starousedlík, nově příchozí, nebo komunita.

V České Kamenici byla v letech 2003 – 2004, shodou okolností, realizována antropologická studie Západočeské univerzity v Plzni,⁶⁸ zabývající se pojmem komunita, na pozadí migrace a příbuzenství místních romských rodin. Studie v souvislosti s Romy relativizuje právě pojem komunita a ptá se, do jaké míry tvoří lidé takto často (ostatními) označovaní, skutečně komunitu⁶⁹. Jakoubek a Budilová v textu sledují trajektorie Kamenických, reálných romských rodin Gažiů, Filů a Horvátů, které do České Kamenice přišli (v 2. pol. 20. století) z odlišných míst na Slovensku, a tedy „vzájemně nepříbuzní“. Dle Jakoubka a Budilové, Romové z těchto jednotlivých skupin (rodin) chápou jako své partnery spíše příslušníky majoritní společnosti, než Romy z ostatních skupin - „odmítají být házeni do jednoho pytle“.

Ve výše uvedené studii je zmiňován příklad, který vyplynul i z výsledků šetření provedeného pro tuto analýzu. Týká se „vzájemného udávání Romů, že pracují načerno“, majorita se domnívá, že Romové tvoří skupinu a protože se navzájem udávají, musí se jednat o skupinu špatnou, protože „kdo by jinak udával někoho z vlastní skupiny“? V rozhovorech realizovaných pro tento text byla potvrzena i existence vzájemně odlišených⁷⁰ skupin, jímž se někteří z jejich členů snaží vyhnout tím, že si změnili příjmení.

Důvodem proč jsou zde uvedeny některé ze závěrů výše popsané studie, je skutečnost, že často zmiňovaní „ONI“ - romská „komunita“, lidé v SVL, drogově závislí, nebo klienti různých typů sociálních služeb, téměř nikdy netvoří zcela homogenní skupinu. Velmi často však bývají na základě společných jednotlivostí a singularit, takto posuzováni. Proto, že jsou Romové, nezaměstnaní, nebo že bydlí v Kerharticích.

Společnost & Romové

Jak již bylo uvedeno v předchozím textu, v České Kamenici tvoří výraznou část⁷¹ tzv. sociálně vyloučených Romové. Ze strany ve městě působících, bezpečnostních složek kromě drobných výtržností, adresovaných romské mládeži ze „SVL“, nebyl v těchto oblastech zaznamenán zvýšený nápad trestné činnosti.⁷² V rovině pocitového ohrožení se hovoří o skupinkách dětí a mladistvých pohybujících se v centru a budících pohoršení (kouření u školní mládeže, „zabírání veřejného prostoru“, experimentování s alkoholem).

⁶⁸ Lokální romské komunity – dekompozice pojmu (na příkladu lokality České Kamenice), Jakoubek, Budilová, Západočeská univerzita v Plzni, 2004

⁶⁹ Do jaké míry jde o „politickou fikci“, nebo symbol odlišnosti (viz odkaz, na text výše).

⁷⁰ Endogamních (navzájem vymezených, „nespojovaných“ – ve smyslu hledání partnerů).

⁷¹ Dle kvalifikovaného odhadu, dle navštívených lokalit a provedených rozhovorů, zhruba kolem 70 %.

⁷² Tématem se mimo jiné podrobně zabývá publikace „Labyrintem zločinu a chudoby Kriminalita a viktimizace v sociálně vyloučených lokalitách“, Společensko-ekologická edice, Nakladatelství DOPLNĚK (2018), web: <http://brizolit.org/>

Směrem k Romům byly zaznamenány i komentáře, odkazující na jejich nezaměstnanost a „lehce nabyté“ příjmy.

Obyvatel Kamenice: *„Lidi ale mají problém s cikánskou populací, protože vidí, že se válejí doma a lidi makají, že jezdí v autech, který si pracující lidi s dvěma, třemi dětmi nedovolí. Že se celý den potulují po městě a jejich děti se navíc ještě kouří a hrají si s alkoholem. A to by se mělo nějak řešit. Nejde, aby se nezaměstnaní měli lépe, jak zaměstnaní.“*

Chudí lidé v SVL (zejména/včetně Romů), byli v některých z provedených rozhovorů popisováni jako ngramotní a nespolehliví, neschopní dodržování některých hygienických návyků apod. Pokud tyto výpovědi spojíme s popisem sociálního vyloučení v Kamenici v kapitolách výše, v podstatě dojdeme k potvrzení některých výše uvedených skutečností. Ano jedná se o „*nespolehlivé nezaměstnané*“ (kvůli bariérám – návyky, dluhy, etnicita atd.), kteří „*nedodržují hygienické návyky*“ (v bytech kde neteče teplá voda, v domech kde je sprcha na chodbě, společná pro tři byty).

Kameničtí Romové (obyvatelé SVL) nenavštěvují místní restaurace, odůvodnění se různí, někteří odkazují na nedostatek finančních prostředků, jiní na diskriminaci:

Obyvatel Kamenice: *„Do hospody oni nechodí, protože vědí, že to tam jednou tolik dražší. Tak chodí do vietnamských večerek, které tady máme asi tři. Spíš se potulují kolem těch vietnamských večerek.“*

Obyvatel Kamenice (Rom ze SVL): *„Tady není kam se jít bavit, je tady Starý klub, ale tam nás nepouští, protože jsme cikáni. Tak sedíme doma. Tady nás nechtějí ani pustit do restaurace, do Kašny, Na Ráně, dřív, v létě byla Slávie, tam taky ne. Tam si sednete a neobslouží vás tam vůbec. Pustí nás akorát k Vietnamcům, jak je Sushi bar, tam ano. Nevím, proč řeší jestli, je člověk černej, nebo bílej.“*

Kameničtí Romové dle některých zaznamenaných výpovědí zažívají subjektivně vnímané pocity diskriminace z hlediska etnicity, při shánění zaměstnání (viz výše kapitola Zaměstnanost), také však v oblasti školství v odkazu na školní docházku svých dětí. Tomuto tématu se komplementárně věnuje analýza operačního programu OP VVV (Výzkum, vývoj, vzdělávání).

Přes reálný pokles nápadu trestných činů a tudíž fakticky se zvyšující bezpečnost, lze v Kamenici pozorovat určité napětí mezi obyvateli, které do jisté míry souvisí z místními SVL, zejména s Romy. Městem (opět do jisté míry) rezonují obavy z drobných výtržností u mládeže a z uživatelů (z části tzv. „měkkých“) drog. V Kamenici úspěšně fungují některá opatření v oblasti prevence kriminality (Městské policie, APK, setkávání skupiny prevence kriminality, spolupráce se školami atp.). Otázkou zůstává míra komunikace mezi jednotlivými aktéry, vzájemná informovanost a komunitní život.

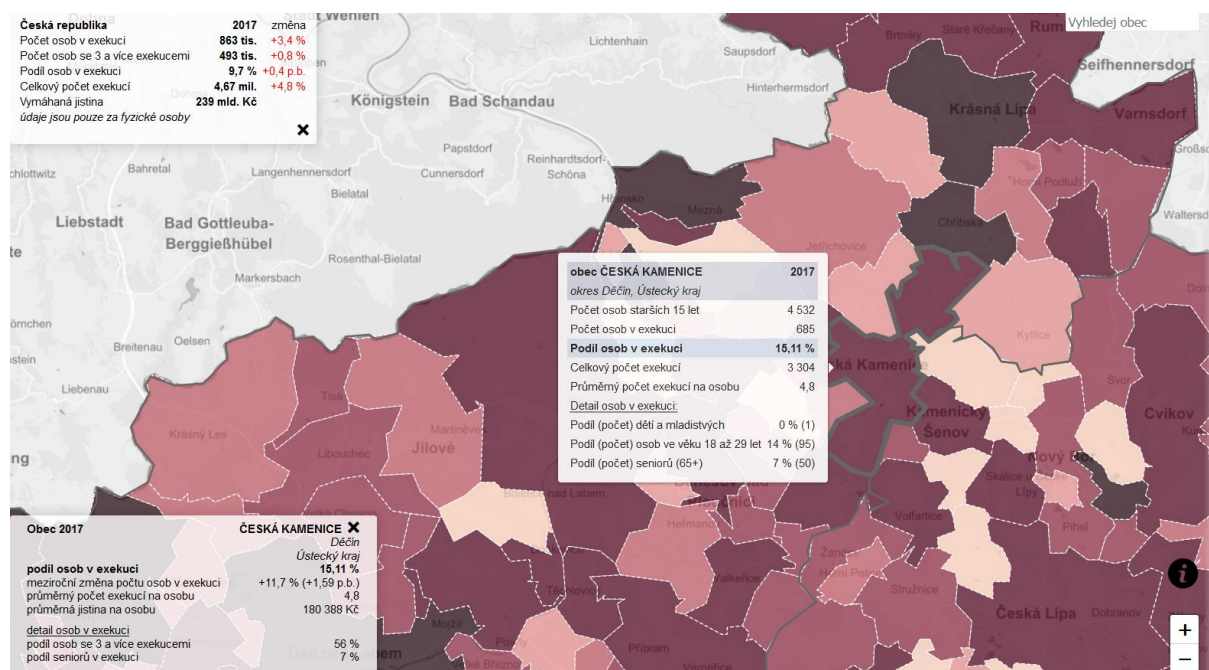
9.4. Doporučení

- Preventivní práce s mládeží, zřízení nízkoprahového klubu, vytvoření pozice strážníka specialisty pro práci s mládeží (v rámci MP, nebo APK)
- Komunikace bezpečnostních problémů s obyvateli města („PR“ strategie)
- Rozšíření programu asistentů prevence kriminality, jejich docházení do SVL a spolupráce se sociálními pracovníky
- Zesílení a tvorba nových opatření primární prevence v oblasti drogové problematiky

10. Zadluženost

Dle mapy exekucí (níže) je v České Kamenici, při počtu 4 532⁷³ obyvatel nad 15let, v exekuci celkem 685 osob při celkovém počtu 3 304 exekucí. Celková vymáhaná jistina činí **123 565 810 Kč**⁷⁴, při průměru 37 399 Kč na jednu exekuci. Průměrná jistina na jednu osobu je 180 388, medián⁷⁵ jistiny na osobu je 83 639. Dle údajů z mapy, spadá v České Kamenici podíl osob v exekuci do kategorie nejpostiženějších regionů, postižených ze 14, až 19, 9 %⁷⁶.

Index zadluženosti (počet exekucí na daném území) v Kamenici 15.11% Průměr v ČR: 9.7%:

Obr. č.: 12. Zdroj: <http://mapaexekuci.cz/> (data za rok 2017, staženo: březen 2019).

Insolvenční řízení

Níže představujeme některá data k průběhu insolvenčních řízení klientů z Kamenice:

V České Kamenici je (dle údajů z insolvenčního rejstříku) v současné době v oddlužení celkem 82 osob (43 mužů a 39 žen). Nejčastější věkové zastoupení je v kategorii 30 – 45 let (celkem 33 osob). Nejmladším oddluženým je 27 letý muž, nejstarší oddluženou pak 74 letá žena.

Nejčastěji zastoupenými adresami⁷⁷ těchto klientů jsou: Náměstí míru 219 (adresa Městského úřadu) - celkem 11 osob. Děčínská ulice – 9 osob, Lidická ulice – 9 osob, ulice 5. Května – 8 osob, Kerhartice – 3 osoby.

Počet realizovaných oddlužení v České Kamenici:

⁷³ Dle dat z mapy exekucí (2017).

⁷⁴ Pro zajímavost: Částku 103 547 000 Kč, tvoří příjmová část schváleného rozpočtu města Česká Kamenice na rok 2019 (zdroj: web města, březen 2019).

⁷⁵ Střední hodnota, hodnota nebo částka je uprostřed řady čísel, hodnot nebo částek.

(Zdroj: <https://dictionary.cambridge.org>).

⁷⁶ Dle procentuálního podílu osob v exekuci ve srovnání s celkovou populací (viz Mapa exekucí).

⁷⁷ Kromě adresy Městského úřadu uvádíme z důvodu zachování anonymity pouze názvy ulic.

Rok	2014	2016	2017	2018
Počet oddlužených osob	21	21	12	12

Tabulka č. 14: Zdroj: Data z insolvenčního rejstříku (listopad 2018).

Počet subjektů v Insolvenčním řízení v Kamenici (listopad 2018)				
ženy	muži	spol. jmění manželů	IČ	právníkové osoby
28	26	12	34	7
Věkové kategorie				
18 - 25	26 - 35	36 - 55	56 - 64	65 a více
1%	19%	55%	16%	9%

Tabulka č. 15: Zdroj: Insolvenční rejstřík (listopad 2018).

Podle dat uvedených v tabulce výše, bylo v listopadu 2018 v insolvenčním řízení, Z České Kamenice celkem 54 fyzických osob a 53 subjektů v jiných formách vlastnictví. Nejvíce zastoupenou věkovou kategorií, byli lidé ve středním věku 36 – 55 let. Tzv. mladých dospělých (18 -25 let) bylo pouhé 1 %, celkem 9 % tvořili lidé nad 65 let.

Oblast zadlužení je ve skutečnosti širším tématem, než ukazuje Mapa exekucí. Data z Mapy exekucí například nezahrnují daňové správní exekuce, v mapě také nejsou dluhy vůči městu, které v České Kamenici činí v součtu 3,02 milionu korun⁷⁸. Není zde zmínka o všech splácených „dluzích“, úvěrech a hypotékách, kde hrozí riziko upadnutí do insolvence,⁷⁹ nebo ztráty majetku, kde jde o potenciální tikající bombu, která se může ozvat hned při příchodu další ekonomické krize.

Zadluženost je tématem s vazbou na všechny ostatní aspekty sociálního vyloučení. V otázce bydlení dluhy znemožňují získat nájemní bydlení kvůli podmínce bezdlužnosti, nebo nedostatku financí na nájem a kauci. Exekuce jsou výraznou překážkou k získání legálního zaměstnání a zatlačují dlužníky do šedé, či černé ekonomiky. Práce se „musí vyplatit“ a dlužníci často volí zaměstnání (např. agenturní), kde jim je část peněz vyplacena neoficiálně (mimo, „bokem“), nebo pracují načerno. Zadlužeností jsou často postižení lidé s patologiemi (alkoholově a drogově závislí), lidé nezaměstnaní, obyvatelé SVL. Dluhy generují klienty pro sociální služby, v kombinaci s jinými znaky sociálního vyloučení. Sekundární náklady spojené se zadlužeností v podobě všech typů negativních externalit nakonec nese celá společnost.

Zadluženost je do jisté míry společenskou tabu, o dluzích se mnohdy nemluví ani v rámci jedné rodiny. Dluhy jsou spojeny s negativním společenským diskurzem (rétorikou), často je jim přisuzována neschopnost, hloupost a lenost. Lidé se za ně stydí. Z toho důvodu, je podobně jako u problematiky drog, vidět pouze pověstná špička ledovce u lidí, kteří jsou skutečně na dně. Zbytek zůstává skryt a skrýván.

Dluhy jsou výnosným obchodem pro některé podnikatele. Zadlužení lidé se z důvodů uvedených výše, mnohdy pod cenou zbavují svých nemovitostí a propadají se tak do ještě hlubších problémů, následky a dopady dluhové pasti jsou mnohdy těžko postižitelné a skryté. Lichvářské poplatky jsou lákavým zdrojem snadných zisků. V případě „správného“ nastavení exekučního řízení může dlužník věřiteli splácet pouze výlohy a penále a dlužná jistina zůstane stále stejná, dlužník tak může splácet pořád.

⁷⁸ Zdroj: Finanční odbor MÚ, Česká Kamenice (únor 2019).

⁷⁹ Tedy tzv. „potenciální“ dlužníci. Jednotlivci a rodiny splácející úvěry a hypotéky s finanční zálohou na méně, než tři měsíce, které může ohrozit náhlá nemoc, nebo ztráta zaměstnání.

10.1. Dluhy vůči městu

V tabulce níže uvádíme dluhy obyvatel, vůči městu Česká Kamenice⁸⁰:

Evidované dluhy občanů vůči městu Česká Kamenice	k datu	částka
Poplatek za komunální odpad	31. 12. 2018	2 137 699 Kč
Pokuty Městské policie	31. 12. 2018	306 832 Kč
Dluhy za pronájem bytů	31. 12. 2018	578 392 Kč
Celkem	31. 12. 2018	3 022 923 Kč

Tabulka č. 16: Dluhy vůči městu (Zdroj: MÚ, Česká Kamenice, únor 2019).

Dluhy vůči městu se dělí do (v tabulce výše uvedených) tří kategorií.

Komunální odpad:

Město Česká Kamenice OZV č. 2/2015 zavedlo místní poplatek za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění a odstraňování komunálních odpadů. Sazba poplatku činí 500,- Kč za osobu a rok, splatný je vždy k 31. 5. daného roku, pokud si poplatník písemně sjedná pololetní platbu, může poplatek platit ve dvou stejných splátkách a to nejpozději do 31. 5. a 31. 8. daného roku. Pokud zákonný zástupce nezaplatí v termínu poplatek za nezletilého, přechází poplatková povinnost na něj (od 1. 1. 2016 dle novely zákona o MP). Město eviduje částku 200 až 300 tis. Kč nedoplatku ročně, jsou to především občané, kteří mají dluhy i z předešlých let, mají většinou nařízené další exekuce, takže dluhy nesplácí, v dluhu jsou také poplatníci, kteří zapomenou poplatek v tom daném roce uhradit. Město vymáhá poplatek dle DŘ, pokud poplatník nezaplatí, poplatek správce daně vyměří platebním výměrem, pokud ani po vyměření nezaplatí, předává se dlužná částka exekutorské firmě (předáváme k vymáhání většinou kumulovanou částku za 3 roky bez příslušenství).

V září r. 2018 město uzavřelo novou smlouvu s exekutorským úřadem Praha 5, soudním exekutorem JUDr. Podkonickým, Ph.D. Mgr., Ing. Prošek z Plzně – spolupracuje na vymáhání s odborem správ y majetku města. Se souhlasem dlužníka, který pobírá sociální dávky a po dohodě KP Děčín ÚP ČR, lze splácet dluh za místní poplatek za KO z těchto dávek.

Pokuty MP:

Pokutové bloky na místě nezaplacené předává finanční odbor města po zaslané výzvě o nezaplacení dlužníkovi Celnímu úřadu k vymáhání. Město eviduje 300 tis. Kč dluhu za pokuty. V současné době město přihlásilo 42 dlužníků do insolvenčního řízení, jsou to pohledávky za místní poplatek za komunální odpad.

Přestupky:

Vyřizuje odbor správních činností a matriční úřad.

Městské byty (dluhy za nájemné):

Město umožňuje splátkové kalendáře jen u dluhů za nájmy, správa majetku města spolupracuje s finančním odborem města na výzvě dlužníků k úhradě. Finanční odbor upomíná dlužníky i telefonicky, počet dlužníků je stabilní – cca 10, kteří se stále opakují. Aktuálně je evidováno 11 bydlících, splácejících.

⁸⁰ Zdroj: Finanční odbor MÚ Česká Kamenice (únor 2019).

Efektivnost u vymáhání městských dluhů se pohybuje kolem 30 %. Velká část dlužníků jsou lidé pobírající nepojistné sociální dávky. Zástupci finančního odboru města (při rozhovoru) projeví zájem o zajištění služby dluhového poradenství, a to jak ve formě přímého provozu na městě, tak nákupem služby od NNO. Prostor pro kancelář poradny by město vyčlenilo v jedné z kanceláří (plánovaného) komunitního centra.

10.2. Shrnutí

Realizovaná systémová opatření, aktuální rizika

V Kamenici v současné době není provozován žádný hrací přístroj („loterijní výherní automat“), původně zde byly dvě herny. Město se již v roce 2016 připojilo k iniciativě „Nulová tolerance hazardu“, což dle zástupců městské policie výrazně přispělo nejen ke snížení rizika zadlužení, ale i zlepšení situace ohledně veřejného pořádku (provozní doba do ranních hodin). Hazardní přístroje dle vyjádření policistů nahradil zvýšený prodej tzv. „stíracích losů“ na místních benzinových pumpách, které se prodávají i ve větších hodnotách (500 – 1000kč).

Ve městě platí vyhláška o Tržním řádu⁸¹, která nepovoluje podomní prodej, který však nelze uplatnit v případě nabídky energetických společností a pojištění. Městská policie registrovala několik případů obchodníků bez živnostenského oprávnění, kteří nabízejí zboží po parkovištích. Obyvatelé města, dle policistů zjištěné podezřelé prodejce oznamují policii.

Nabídka nebankovních finančních produktů. Sociálně slabší obyvatelé Kamenice a lidé v SVL, často využívají nabídek subjektů poskytujících nebankovní úvěry a půjčky s vysokým úrokem. Někteří z poskytovatelů půjček kontaktují potenciální klienty přes facebook, k poskytnutí úvěru často stačí ofocený občanský průkaz. Jednu z několika zaznamenaných výpovědí o poskytování úvěrů v SVL uvádíme níže.

Obyvatel SVL:

„Já jenom vyfotil občanku a všechno ostatní zařídila ona, podpis, já jsem ani nic nepodepsal. A smlouva přišla na mě a mám splácet po 4000, nějaký 4 roky. Dělá to nějakých 212% navíc. To už je lichva. Z Kamenice už to má třeba i dvacet lidí, ale to je jenom od cikánů. Jedný holce napsala, sežeň nějaké občanky. To je lákačka na chudé cikány. Já jsem ani nic nepodepsal a ona ani nechtěla gádže, jenom cikány. Ten kdo to zařizoval, třeba dostal 5tis. Tady se staly takový tahy, že někteří lidi si to vzali pro svoji rodinu a pro děti, ale oni neměli svůj účet, tak si to dali na jinej, ale ti jiní lidi, jim z toho nic nedali. Vrátili jim tu občanku, že neprošli, sebrali jim peníze a jim pak přišel štos papírů – smlouva. Takový rodiny tady jsou 3-4, jedna taková má 4 děti a nemají co jíst – ale to už řeší sociálka.“

Dluhové poradenství, závěry

V České Kamenici v současné době není poskytovatel služeb zaměřených speciálně na dluhovou problematiku. Přímo v Kamenici tuto službu v minulosti poskytovala Oblastní Charita, bylo oddluženo cca 5 klientů. Ze služeb v nejbližším okolí Kamenice, se dluhovému poradenství věnuje Poradna při finanční tísni, o.p.s. v Děčíně a v Ústí nad Labem, kde bylo poradenství poskytnuto cca 50 lidem z Kamenice (max. cca 10 klientů ročně). Z děčínské pobočky v minulosti sporadicky dojížděli také do Kamenice (bylo zde podpořeno zhruba 14 klientů) v současné době zde však nemají žádného aktivního klienta. Organizace má navázanou spolupráci s Dětským domovem v Kamenici. V případě potřeby a zajištění financování, je organizace ochotna do České Kamenice dojíždět. V jednom zaznamenaném

⁸¹ Nařízení města č.3/2012 Tržní řád, zdroj: web města.

případě byl podán návrh na oddlužení klienta z Kamenice u Charitního sdružení Děčín. Dluhová poradna v dojezdové vzdálenosti, je provozována i organizací Děčko Liberec z. s. v Novém Boru.

Z rozhovorů provedených přímo mezi obyvateli v sociálně vyloučených lokalitách je patrné velmi nízké povědomí o možnostech (existenci) bezplatného dluhového poradenství. Někteří respondenti mají často negativní zkušenost s komerčními subjekty, nabízejícími řešení dluhů za úplatu. Na otázku, jestli by využili možnosti návštěvy bezplatných specialistů přímo v Kamenici, odpovídali všichni dotazovaní jednoznačně pozitivně. Působení stálé dluhové poradny přímo v Kamenici, by mohlo zajistit i aktivní vyhledávání klientů, kteří by se sami k institucionální pomoci nedostali. Prostřednictvím komunikace/spolupráce s ostatními organizacemi (sociální odbor, ÚP atd.), by se dalo omezit negativním jevům, jako hromadné zadlužování u nebankovních subjektů a přispět k lepší finanční gramotnosti obyvatel (nejen SVL) v České Kamenici.

10.3. Doporučení

- Zřízení specializované, bezplatné dluhové poradny pro klienty všech sociálních služeb i ostatní obyvatele města
- Aktivní vyhledávání potenciálních klientů, depistáž (soc. služby, ÚP, město, NNO). Navázání spolupráce a koordinace jednotlivých aktérů, případně vytvoření pracovní skupiny, či setkávání v rámci plánování sociálních služeb.
- Osvětová kampaň působící pro prevenci dalšího zadlužování formou besed, skupinového poradenství, vzdělávacích letáků apod. Informování rizikových skupin obyvatel (přednášky, letáky, web města / sociální pracovníci, ÚP, školy, DPS)
- Zvážení možnosti změny způsobu plateb za svoz komunálního odpadu

11. Sociální služby a rodina

11.1 Organizace působící v České Kamenici

V České Kamenici, působí v oblasti sociálních služeb se zaměřením na sociální vyloučení, pouze Odbor sociálních věcí Česká Kamenice a Oblastní charita Česká Kamenice. Terénní formou zde působí také K-centrum Centra sociálních služeb Děčín, p. o. Někteří klienti z Kamenice (dle provedeného šetření) využívají (v minulosti využívali) i služeb Poradny při finanční tísni, o. p. s. a Charitního sdružení Děčín (CHSD).

Odbor sociálních věcí Česká Kamenice
Služby:
Zajišťuje úseky krizového řízení a ochrany obyvatelstva, sociální práce, sociálně právní ochrany dětí a veřejného opatrovnictví.
Popis:
Odbor působí v oblasti sociální práce, veřejného opatrovnictví (35 klientů s omezenou svéprávností). Věnuje se sociálně aktivizační službě, terénní práci a návštěvám rodin (cca dva dny v týdnu). V Kamenici eviduje cca 30 rodin, které mají problémy. Spolupracuje s OSPOD v Děčíně. Spolupracuje s dalšími institucemi - školami v oblasti vzdělávání ⁸² (docházka, záškoláctví, přípravné třídy, stravné ve školních jídelnách, apod.). v jiných záležitostech i např. S Městskou policií, nebo dalšími odbory města. Odbor má v současné době 3 pracovníky.
Oblastní charita Česká Kamenice
Registrované služby:
Domov se zvláštním režimem CS – chronicky duševně nemocní + forma závislosti, 28 klientů, probíhá výstavba nového domu se zvláštním režimem (v ČK).
Chráněné bydlení Počet klientů 29, 11 klientů přímo z České Kamenice, byty pronajímány od soukromníků (Chráněné byty OCH ČK se nacházejí v ulicích: Havlíčkova, 5. Května, Za pilou, Náměstí 28. října, Děčínská a Žižkova). Služba 24 hodin k dispozici (3x denně návštěvy pracovníků).
Odborné sociální poradenství – pro osoby ve VTOS Návštěvy osob ve výkonu trestu, 180 klientů po ČR.
Podpora samostatného bydlení Nájemní smlouva je na klienta, návštěvy po dohodě (např. 1x týdně).
Nízkoprahové denní centrum Cca 120 klientů za rok (v Kamenici 15 – 20 lidí bez domova), součástí je charitní šatník.
Soc. terapeutická dílna Mohou přijít i klienti mimo služby OCH, ale nikdo jiný zatím nevyužívá.
Domácí hospicová péče Funguje od roku 2018. Bude mít kancelář v plánovaném komunitním centru.
Popis
OCH působí v ČK od r. 2008, ve všech službách registruje velký počet čekajících žádostí. Vedení OCH nechce bezpodmínečně rozšiřovat (odmítá velká zařízení), nebrání se jiným subjektům provozovatelů – „konkurenci“. OCH doporučuje odborníky (nasmlouvané odborníky) z jiných organizací.
K-centrum, Centra sociálních služeb Děčín
Registrované služby:
Kontaktní a poradenské centrum pro drogově závislé, poradna pro rodiče, terénní program (vyhledávání a kontakt s uživateli drog přímo v jejich přirozeném prostředí a následná snaha o minimalizaci zdravotních a sociálních rizik). Problematické je navázání důvěry

⁸² Problematika vzdělávání bude více rozvedena v analýze Operačního programu OP VVV.

s klienty (obavy z represí) a nízká informovanost veřejnosti o společenském přínosu služby (drogová problematika je v Kamenici obecně vnímána, ale tabu).
Popis:
CS – uživatelé drog, lidé experimentující s drogami. Veškerý terénní program celkem 4,7 úvazku (kompletně Děčín, Benešov nad Ploučnicí, Česká Kamenice a Jílové u Děčína). Do Kamenice dojíždí 1x týdně (pátek odpoledne), kameničtí klienti je kontaktují i v Děčíně (větší anonymita).
Charitní sdružení Děčín, z. s.
Registrované služby:
Sociálně aktivizační služba pro rodiny s dětmi (SAS)⁸³.
Popis:
Rodiny sami nevyhledávají, obvykle jsou kontaktováni OSPODem z Děčína. V Kamenici komunikují převážně s Odborem sociálních věcí. Spolupracují s rodinami s dojezdovou vzdáleností do 1 hodiny (Kamenice - cca 30min.). Potýkají se s nezájmem o spolupráci ze strany kontaktovaných rodin (pokud rodina není doma na domluvenou schůzku, ztrácí cca 3 hod. času). Mají omezené kapacity – počty sociálních pracovníků. Reálně byla (v Kamenici) řešena spolupráce se třemi rodinami v oblasti doučování, řešení návrhu na odebrání dětí, materiální nouze a neplacení výživného.
Poradna při finanční tísni, o. p. s.
Služby:
Prevence vzniku tíživé finanční situace a problémů se splácením na straně spotřebitele. CS – lidé, kteří se zamýšlí zadlužit, lidé ohrožení platební neschopností a lidé v platební neschopnosti.
Popis:
Do České Kamenice zajížděli sporadicky v minulosti (podpořeno cca 14 klientů), klienti z Kamenice organizaci navštěvují v Ústí nad Labem a Děčíně (kolem 10 klientů ročně). V případě potřeby a financování, je organizace ochotna do Kamenice dojíždět.

Tabulka č. 17: Údaje v tabulce pocházejí z informací od pracovníků uvedených institucí a z veřejných zdrojů.

11.2. Potřeby v oblasti sociálních služeb

Definování potřeb v oblasti sociálních služeb navazuje na kapitoly uvedené výše v textu, vyplývá jednak z výpovědí pracovníků institucí, NNO a z rozhovorů s cílovou skupinou, obyvatel SVL a města.

Česká Kamenice není dostatečně pokryta funkční sítí sociálních služeb. Počet ve městě působících služeb je nedostačující jak z hlediska kapacit, tak v oblastech podpory a zaměření na jednotlivé cílové skupiny. V dostatečné zde míře neprobíhá depistáž, aktivní vyhledávání klientů a poskytování v místech, se zvýšeným výskytem sociálního vyloučení (popř. sociálně patologických jevů). Ve městě, které v rámci republiky patří k oblastem postiženým zvýšeným výskytem zadluženosti, pro zadlužené obyvatele není v místě dostupná dluhová poradna (ani jiné odborné poradny, např. bezplatná právní poradna). Přes obecně často zmiňovanou a diskutovanou problematiku experimentování s drogami, žáky základních škol (kteří jsou na jejich užívání dokonce testováni), zde nefunguje preventivní program přednášek a konzultací na školách ze strany odborníků na drogovou problematiku. Služba z centra drogové prevence do města dojíždí pouze 1x týdně. Působí zde málo terénních pracovníků v oblasti sociálně aktivizačních služeb.

⁸³ K dané problematice více v analýze OP VVV.

Širší nabídka sociálních služeb.

Dluhová poradna, zvážení rozšíření služeb K-centra (popř. optimalizace časů dojíždění do Kamenice), odborné sociální poradenství pro širěji definovanou cílovou skupinu (pro specifické CS v Kamenici poskytuje OCH). Sociálně aktivizační služba pro rodiny s dětmi, s vyšším počtem úvazků pro terénní pracovníky k provádění depistáže a šetření v terénu a systém motivace klientů, kteří (dle výpovědí některých pracovníků NNO) často nemají zájem se službami spolupracovat. Služba by mohla sídlit přímo v Kamenici (větší variabilita pro terénní pracovníky a dostupnost klientům). V realizovaných rozhovorech byla zmíněna i nízká personální obsazenost Odboru sociálních věcí (v současné době pouze 3 pracovníci).

Absence dluhové poradny v citaci⁸⁴, pracovník v sociálních službách:

„Určitě dluhovou poradnu potřebujeme, protože to tady nefunguje. Když potom řešíme s těmi lidmi nějaké dluhy a odkazujeme je do Ústí, do České Lípy, do Děčína, to je prostě pro ně z ruky, je to časově náročné, je to takové nedostupné. Takže oni to radši vzdají, protože kdyby to bylo třeba zrovna v tom komunitním centru na náměstí, tak věřím tomu, že tam ti lidé půjdou.“

Komunitní plánování a analýza potřeb

Dle oslovených respondentů, pracovníků v sociálních službách a zástupců města, je v Kamenici potřeba obnovit komunitní plánování v rovině pravidelného setkávání zainteresovaných institucí, jako v případě komise prevence kriminality. Podobně by se mohli setkávat terénní pracovníci. Pracovník v sociálních službách:

„Zlepšení? Možná by se mělo lépe spolupracovat. V Děčíně je jednou za měsíc setkání terénních pracovníků všech organizací, v Kamenici nic takového není. Ted' bylo setkání na radnici, ale opravdu místní. Možná by i oni měli vědět, jak to funguje v jiných městech, co by se mohlo změnit, aby nakoukli za hranici Kamenice a získali náhled.“

Setkávání jednotlivých aktérů v oblasti sociálních služeb, NNO Odboru sociálních věcí apod. (nejen terénních pracovníků, jak uvádí respondent výše), by přispělo jednak k obecnému přehledu situace ve městě, které organizace a jak konkrétně v Kamenici působí. Sdílení jejich zkušeností a potíží, by vedlo k reálnému zmapování (analýze) potřeb v oblasti sociálního vyloučení v Kamenici.

Potřeby v rovině občanského soužití

Nízkoprahové denní centrum pro mládež.

Potřeba tzv. „NZDM“, byla v provedeném šetření artikulována nejen obyvateli SVL, ale (přímo i nepřímo) všemi oslovenými respondenty, s vazbou na několik, ze zde popisovaných témat (bezpečnost, zdraví, rodina, sociální služby). Děti a mládež z Kamenice jsou testovány ve školách, jestli neužívají marihuanu, Asistenti prevence kriminality hlídají, jestli v parcích a v centru města nekouří, nebo nepijí alkohol, obyvatelé města (dle rozhovorů) si stěžují, že dělají výtržnosti.

O potřebě NZDM mluví lidé v SVL:

Obyvatelka „SVL“: *„Já bych udělala něco pro ty děti. Aby se ty děti zajímaly o něco jiného, aby se někam třeba... Jsou kluci ve věku dvanáct třináct, že chlastají, kouří, dělají blbosti... Já jsem slyšela, že v Krásné Lípě nebo kde, tam mají takové centrum, je to čistě pro děti, mají tam kulečnick... Ty děti ráno vstanou a mají kam jít. Takhle v Kamenici vstanou,*

⁸⁴ Citace reprezentuje názor více dotazovaných respondentů.

jdou na náměstí, setkají se čtyři a jdou si koupit cigarety, jdou si koupit víno a jdou do lesa pít. Je to tak... Tak třeba do budoucna něco pro ty děti, to by bylo pěkné.“

V Kamenici slouží k různým sportovním a kulturním akcím místní Dům Kultury.

Obr. č. 13.: Archiv autora, (leden 2019).

Nízkoprahové zařízení by uvítali i pracovníci sociálních služeb:

„My jsme třeba byli v Děčíně se podívat v tom Indigu, kde ten nízkoprah je u základní školy, že se tam s těmi dětmi pracuje, že si tam dělají úkoly, doučují se tam, mají tam nějaké aktivity. Vím, že nám tam ukazoval pán nějaké hudební nástroje... Že si ty děti vyberou to, co chtějí. A to je úplně ideální stav, aby to město... aby jim člověk měl co nabídnout. A pak můžu navázat lépe ty kontakty a mám prostě něco v ruce. Ale takhle oni nás berou, jako že tam chodíme prudit a otravovat.“

S volnočasovými aktivitami dětí a mládeže souvisí i zmiňovaný nedostatek dětských hřišť a možnosti lepšího využití veřejného prostoru⁸⁵. Děti a mládež (zejména z tzv. SVL) jsou obviňováni ze zabírání centra města, ze které ho „si dělají hřiště“ a „neuhnou, když prochází starší člověk“.

Komunikace s veřejností a informovanost o službách.

V Kamenici nejsou dostatečně propagovány sociální služby ve směru k veřejnosti. V šetření byly např. zaznamenány obavy z klientů Oblastní charity⁸⁶, která je spíše než pozitivní, pomáhající organizace (kterou jednou může potřebovat každý), vnímána jako někdo, kdo „se stará o potížisty“.

Město by se, např. prostřednictvím Českokamenických novin, mohlo pokusit o „PR“ ve smyslu vysvětlení reálného přínosu podobných organizací pro celou obec. Mohlo by skrze ně také oslovit potenciální nové klienty těchto služeb. Sociální vyloučení neexistuje pouze ve své nejviditelnější formě – SVL. Služeb dluhové poradny, právního poradenství, prevence drog atd., by mohli využít i lidé, kteří nejsou na první pohled vidět a také ti, kteří o tom ani nevědí.

⁸⁵ Tímto tématem se šířeji zabývá analýza projektu OP VVV (viz výše).

⁸⁶ Oblastní charity proto, že zde je de facto jedinou (viditelnou) NNO, s větším počtem služeb.

11.3. Doporučení

- Zbudování nízkoprahového klubu pro mládež
- Zřízení specializovaných bezplatných poraden pro všechny obyvatele města (dluhy, právní poradna, SAS), NNO + město.
- Aktivní propagace sociálních služeb a podpora komunitních aktivit
- Aktivita/hřiště pro děti ze SVL
- Obnovení komunitního plánování v rovině pravidelného setkávání zainteresovaných institucí
- Propojení s ORP, kdy některé služby lze řešit i tzv. „nákupem“ – dohodou na poskytnutí určitých míst/lůžek (zjištěných dle objektivizované potřeby) pro obyvatele České Kamenice

12. Zdraví

Po roce 1989 došlo v České Kamenici k ukončení činnosti původních závodních lékařů a byla zde privatizována poliklinika (společností VIA s.r.o.). V Kamenické nemocnici byl v raných 90. letech řešen nedostatek lékařů. Z několika možných scénářů pro kamenickou nemocnici (převzetí děčínskou nemocnicí, nebo převzetí zdravotnickými pracovníky z okolí) ji nakonec přebírá společnost VIA s.r.o., která ji předělává na LDN, se zachováním pohotovostní služby a chirurgické ambulance⁸⁷.

Dostupnost zdravotní péče

Současná poliklinika – „Zdravotnické zařízení Česká Kamenice“ na Náměstí 28. Října byla uvedena do provozu v roce 2005. Výčet ordinací lékařských specialistů, je uveden v tabulce níže. Za organizaci a zajištění lékařské pohotovostní služby zodpovídá, podle ustanovení § 110 zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách), Ústecký kraj. Nejbližší zubní pohotovost s ordinací dobou o víkendech a svátcích od 8:00 do 11:00 hodin, je k dispozici v Děčíně. Nejbližší ordinace lékařské pohotovostní služby jsou k dispozici v Děčíně (Po až Pá od 17:00 do 20:00 hod., So, Ne, Sv. od 9:00 do 18:00 hod.) a Varnsdorfu (Po až Pá od 18:00 do 21:00 hod., So, Ne, Sv. od 10:00 do 19:00 hod.).

V tabulce níže, jsou uvedena všechna registrovaná, odborná lékařská pracoviště se sídlem v České Kamenici.

Poskytovatelé zdravotních služeb v České Kamenici	
všeobecné praktické lékařství	3
zubní lékařství	3
rehabilitační a fyzikální medicína	2
endokrinologie a diabetologie	1
gynekologie a porodnictví	1
hematologie a transfúzní lékařství, klinická biochemie	1
chirurgie	1
neurologie	1
ortopedie a traumatologie pohybového ústrojí	1
otorinolaryngologie a chirurgie hlavy a krku	1
praktické lékařství pro děti a dorost	1
radiologie a zobrazovací metody	1
urologie	1
vnitřní lékařství	1

Tabulka č. 18: Poskytovatelé ZS. Dle Národního registru poskytovatelů zdravotních služeb: <https://nrps.uzis.cz> (st. březen 2019).

K dalším registrovaným poskytovatelům patří fyzioterapeutická praxe, optometrista a zubní technik. Ve městě jsou dva registrovaní poskytovatelé v oblasti veřejného lékárnictví. V rámci dalších poskytovatelů zdravotních služeb pak celkem čtyři všeobecné sestry. Působí

⁸⁷ Zdroj: monografie „Česká Kamenice“: Peša, Slavíčková, Joza, Bílý a spol.: Studio REMA 93, 2002.

zde Nemocnice následné péče VIA s.r.o. a Zdravotnická záchranná služba Ústeckého kraje, která má v České Kamenici je zřízena výjezdovou základnu.

Podle řady zdrojů, dosahuje celkový počet zdravotnických pracovníků připadajících na 10 000 obyvatel v Ústeckém kraji ve srovnání s průměrem České republiky ve všech kategoriích, podprůměrných hodnot. Například počet lékařů primární péče dlouhodobě zůstává pod hranicí celostátního průměru, počet ošetření připadajících na jednoho lékaře naopak celostátní průměr výrazně převyšuje. Autoři studie Regionální rozdíly v dostupnosti zdravotních služeb v Česku však upozorňují na skutečnost, že samotný údaj o počtu poskytovatelů zdravotnických služeb či o počtu úvazků, respektive vztažení jejich počtu na určitý počet obyvatel daného regionu, není z hlediska míry dostupnosti zdravotní péče rozhodující, neboť neodráží množství dalších faktorů. K těm nejdůležitějším patří charakter regionu a věková struktura lékařů i obyvatelstva – potenciálních pacientů v regionu. Věková struktura lékařů není příznivá v celé České republice, v Ústeckém kraji je však situace ještě kritičtější. Vážné problémy mohou nastat již v blízké budoucnosti, především v oboru všeobecného praktického lékařství a praktického lékařství pro děti a dorost. Modelovým příkladem je skutečnost nedávného odchodu jednoho z kamenických dětských lékařů do důchodu, kvůli kterému jsou někteří z obyvatel SVL nuceni své děti vozit k lékaři až do Děčína. V regionálním pohledu je tedy věková struktura poskytovatelů zdravotních služeb velmi důležitá, jelikož odchod jednoho lékaře do důchodu může značně ovlivnit celkovou dostupnost poskytovaných služeb.⁸⁸

Pracovník v sociálních službách o úbytku lékařů: *„Doktoři jsou důchodového věku a mladí nejsou – větší města, Německo. Není tady ale ani prostor, museli by pod polikliniku, ordinace by byla drahá – mladý doktor na to nemá.“*

Někteří z kontaktovaných respondentů využívají lékařské služby v okolních městech, v Rumburku, České Lípě, Děčíně a Kamenickém Šenově. Se stárnutím obyvatelstva dochází k přesunu silných populačních ročníků do vyšších věkových kategorií a tím se zvyšuje počet „kontaktně náročnějších“⁸⁹ skupin pacientů. Lze předpokládat, že regiony, které mají výrazně starší obyvatelstvo, budou potenciálně poptávat více kontaktů s lékařem než regiony s mladší strukturou obyvatel. V případě Ústeckého kraje se sice index stáří⁹⁰ ve srovnání krajů řadí mezi nejnížší (113,3 – oproti 119,9 v celé ČR a 130,7 v Královéhradeckém kraji⁹¹), ale jeho obyvatelstvo zase vykazuje u většiny ukazatelů zdravotního stavu nepříznivé hodnoty.

Zdravotní rizika

Otázka zdraví souvisí nejen přímo s dostupností zdravotní péče, ale také s životním stylem a kvalitou bydlení. V některých navštívených domácnostech (více v kapitolách Sociální vyloučení a Bydlení), lze životní podmínky označit za zdravotně rizikové. Jde zejména o byty bez oken, s topením na tuhá paliva různé kvality, přítomná pouze v některých z obytných místností. V některých z domů se vyskytují plísňe a hlodavci, v bytech neteče teplá voda, sociální zařízení je sdíleno více domácnostmi a umístěno na

⁸⁸ Vstupní analýza města Žatec, Zuzana Korecká (ASZ, 2019).

⁸⁹ Věk (i pohlaví) představují významný faktor v otázce přímého styku pacienta s lékařem, tj. počtu kontaktů, který s věkem pacienta obvykle narůstá.

⁹⁰ Index stáří vyjadřuje, kolik obyvatel ve věku 65 a více let připadá na 100 dětí do 15 let věku.

⁹¹ Zdroj: Regionální zpravodajství NZIS (březen 2019).

chodbách. Podobné podmínky mohou vést ke vzniku alergií, k různým druhům respiračních onemocnění, astmatu a ekzémů. Zmíněné byty jsou často obývány rodinami s malými dětmi, u kterých mohou mít případné zdravotní komplikace závažnější průběh.

12.1. Nedostatky (doporučení)

- Řešení situace substandardního bydlení s ohledem na možná zdravotní rizika
- Podpora mladých lékařů
- Absence lékařské a stomatologické pohotovosti
- Zhoršená dostupnost k lékařům specialistům, zejména pro starší obyvatele bez auta

13. Zdroje a literatura

Agentura pro sociální začleňování, web: <http://www.socialni-zaclenovani.cz/>

Asociace realitních kanceláří ČR, cenová mapa

Bezdomovství - extrémní vyloučení: Hradecký, Hradecká: 1996

Česká Kamenice: Peša, Slavičková, Joza, Bílý a spol.: Studio REMA 93, 2002

Česká Kamenice, oficiální web města: <https://www.ceska-kamenice.cz/>

Český statistický úřad: <https://www.czso.cz/>

Dobrá práce v obci: <http://www.pracevobci.cz/studie>

Historický lexikon obcí České republiky - 1869 – 2005, Praha: Český statistický úřad, 2006

Katastr nemovitostí ČR: <http://www.katastr.net/>

Kdy se práce vyplatí? Analýza ekonomických motivací k zaměstnání, Trlifajová, Hurrle, Kissová, MKC Praha, o. p. s., 2014

Labyrintem zločinu a chudoby Kriminalita a viktimizace v sociálně vyloučených lokalitách, Společensko-ekologická edice, Nakladatelství DOPLNĚK, 2018

Lokální romské komunity – dekompozice pojmu (na příkladu lokality České Kamenice), Jakoubek, Budilová, Západočeská univerzita v Plzni, 2004

Mapa exekucí: <http://http://mapaexekuci.cz/>

Mapa hazardu: <https://www.mapa-hazardu.cz/>

Mapa kriminality: <http://www.mapakriminality.cz/>

Mapa sociálně vyloučených lokalit (GAC): <https://www.esfcr.cz/mapa-svl-2015/www/index.html>

Regionální informační servis, RIS: <http://www.risy.cz>

Rejstřík firem: <https://rejstrik-firem.kurzy.cz>

Robert Holman: Mikroekonomie, středně pokročilý kurz, Praha, C. H. Beck, 2007

Situační analýza obce Velké Hamry, Radostný, Štěpánková, Kryl, ASZ 2013

Sociální exkluze lidí bez domova, Charvát, Katedra obecné antropologie, Univerzita Karlova, (dipl. práce), 2012

Strategie prevence kriminality města Česká Kamenice, 2018 – 2021

Vstupní analýza města Žatec, Zuzana Korecká, ASZ, 2019

14. Přílohy

Příloha 1: Typologie SVL, dle velikosti a intenzity (ASZ)

ASZ při identifikaci sociálně vyloučených lokalit od počátku roku 2018 používá typologii založenou na druhu a velikosti rezidenční jednotky a homogenitě sociálního vyloučení (spojitosti daného „SVL“ území).⁹² Základní rezidenční jednotkou je dům, a to buď rodinný, nebo bytový. Dům může představovat sociálně vyloučenou lokalitu sám o sobě. V jiných případech je za lokalitu považována skupina domů, přičemž tyto domy mohou tvořit sociálně vyloučený celek nebo mohou představovat jen určitý podíl v běžné zástavbě. Tato typologie, převedená do tabulky, je uvedena níže. Pracuje se škálami 1-3 a A-C, jejich průsečíky tvoří kategorie (A1 – C3).

	A	B	C
1 (dům)	Sociálně vyloučený rodinný dům	Sociálně vyloučený bytový dům	Bytový dům s vyšším podílem sociálně vyloučených bytů
2 (spojité území)	Skupina sociálně vyloučených rodinných domů	Skupina sociálně vyloučených bytových domů	Skupina bytových domů s vyšším podílem sociálně vyloučených bytů
3 (nespojité území)	Lokalita s vyšším podílem sociálně vyloučených rodinných domů	Lokalita s vyšším podílem sociálně vyloučených bytových domů	Lokalita s vyšším podílem bytových domů s vyšším podílem sociálně vyloučených bytů

Tabulka č. 19, Typologie SVL, ASZ, H. Vališová (2017).

Grafika níže znázorňuje jednotlivé typy sociálně vyloučených lokalit uvedených v tabulce, v mapě České Kamenice. Modré kolečko například znamená sociálně vyloučený bytový dům soukromého vlastníka. Zelený ovál potom, rodinný dům více vlastníků. Typ vlastnictví je v grafice označen tvarem značky (ovál - několik vlastníků, kruh – jeden vlastník), typ nemovitosti potom jeho barvou (zelená – sociálně vyloučený rodinný dům, modrá - sociálně vyloučený rodinný dům, žlutá - bytový dům s vyšším podílem sociálně vyloučených bytů).

⁹² Typologie SVL, ASZ, H. Vališová (2017).

Vizualizace typologie SVL, dle velikosti a intenzity (ASZ) v České Kamenici

Obr. č. 20.: Mapa SVL dle typologie velikosti a intenzity, vizualizace.

Legenda k použité typologii sociálně vyloučených lokalit:

	Typ SVL	Vlastník
	Sociálně vyloučený bytový dům	Soukromý vlastník
	Skupina bytových domů s vyšším podílem sociálně vyloučených bytů	Soukromý vlastník
	Bytový dům s vyšším podílem sociálně vyloučených bytů	Několik soukromých vlastníků
	Bytový dům s vyšším podílem sociálně vyloučených bytů	Soukromý vlastník
	Sociálně vyloučený rodinný dům	Několik soukromých vlastníků

	Sociálně vyloučený rodinný dům	Soukromý vlastník
---	--------------------------------	-------------------

Všechny z popisovaných lokalit jsou v soukromém vlastnictví. Lokalita v Kunraticích organizačně spadá pod místní Obecní úřad, jeho obyvatelé však posílají své děti do spádové školy v České Kamenici. Někteří z nich v Kamenici pracují, nebo jsou v evidenci Kamenického Úřadu práce, v Kamenici shánějí podnájem a mají zde své známé. Z toho důvodu je zde uvedena i tato lokalita.

Příloha 2: Deskripce sociálního vyloučení v České Kamenici: checklist

Lokalita „Úzká“ :

	Charakteristika	Komentář
1. Typ	B1	Sociálně vyloučený bytový dům
2. Počet obyvatel	30	Odhadem
3. Prostorové vyloučení	2	SVL není v blízkosti sociálně lépe situovaných obyvatel; s plnou dostupností občanské vybavenosti
4. Bariéra mezi SVL a ostatní populací	2	Výrazné symbolické bariéry mezi SVL a ostatní populací v obci
5. Stav bydlení	1	Velmi špatná nebo špatná kvalita bydlení: není dostupná infrastruktura (elektrina, topení, voda, plyn), nebo je v havarijním stavu, bytové jednotky často nesplňují charakter zdravotně nezávadného bydlení (problémy s vlhkostí, plísněmi, hmyzem apod.)
6. Vlastnická struktura bytových jednotek	3	Vlastnictví jednoho soukromého vlastníka
7. Demografická struktura	1	Vysoký podíl rodin s dětmi
8. Etnická skladba	90 %	Odhad podílu Romů v SVL

Lokalita „Zahradní“ :

	Charakteristika	Komentář
1. Typ	B1	Sociálně vyloučený bytový dům
2. Počet obyvatel	20	Odhadem
3. Prostorové vyloučení	2	SVL není v blízkosti sociálně lépe situovaných obyvatel; s plnou dostupností občanské vybavenosti
4. Bariéra mezi SVL a ostatní populací	2	Výrazné symbolické bariéry mezi SVL a ostatní populací v obci
5. Stav bydlení	1	Velmi špatná nebo špatná kvalita bydlení: není dostupná infrastruktura (elektrina, topení, voda, plyn), nebo je v havarijním stavu, bytové jednotky často nesplňují charakter zdravotně nezávadného bydlení (problémy s vlhkostí, plísněmi, hmyzem apod.)
6. Vlastnická struktura bytových	3	Vlastnictví jednoho soukromého

jednotek		vlastníka
7. Demografická struktura	1	Vysoký podíl rodin s dětmi
8. Etnická skladba	60 %	Odhad podílu Romů v SVL

Lokalita „Pivovarská“ :

	Charakteristika	Komentář
1. Typ	C1	Bytový dům s vyšším podílem sociálně vyloučených bytů
2. Počet obyvatel	20	Odhadem
3. Prostorové vyloučení	1	SVL je v blízkosti sociálně lépe situovaných obyvatel; s plnou dostupností občanské vybavenosti
4. Bariéra mezi SVL a ostatní populací	2	Výrazné symbolické bariéry mezi SVL a ostatní populací v obci
5. Stav bydlení	1	Velmi špatná nebo špatná kvalita bydlení: není dostupná infrastruktura (elektrina, topení, voda, plyn), nebo je v havarijním stavu, bytové jednotky často nesplňují charakter zdravotně nezávadného bydlení (problémy s vlhkostí, plísněmi, hmyzem apod.)
6. Vlastnická struktura bytových jednotek	3	Vlastnictví jednoho soukromého vlastníka
7. Demografická struktura	1	Vysoký podíl rodin s dětmi
8. Etnická skladba	70 %	Odhad podílu Romů v SVL

Lokalita „Kerhartice“ :

	Charakteristika	Komentář
1. Typ	B2	Skupina sociálně vyloučených bytových domů
2. Počet obyvatel	90	Odhadem
3. Prostorové vyloučení	4	SVL není v blízkosti sociálně lépe situovaných obyvatel; s nedostatečnou dostupností občanské vybavenosti
4. Bariéra mezi SVL a ostatní populací	2	Výrazné symbolické bariéry mezi SVL a ostatní populací v obci
5. Stav bydlení	2	Horší kvalita bydlení: kvalita bydlení je v horším stavu než většina okolní zástavby, avšak nevybočuje výrazně z běžného standardu, v některých případech se vyskytují problémy s vlhkostí, zateplením a vytápěním budov, ve většině případů budovy vyžadují rekonstrukci, ale stav není havarijní
6. Vlastnická struktura bytových jednotek	3	Vlastnictví jednoho soukromého vlastníka
7. Demografická struktura	1	Vysoký podíl rodin s dětmi
8. Etnická skladba	80 %	Odhad podílu Romů v SVL

Lokalita „Kunratice“ :

	Charakteristika	Komentář
1. Typ	A1	Sociálně vyloučený rodinný dům
2. Počet obyvatel	20	Odhadem
3. Prostorové vyloučení	2	SVL je v blízkosti sociálně lépe situovaných obyvatel; s nedostatečnou dostupností občanské vybavenosti
4. Bariéra mezi SVL a ostatní populací	3	Žádné výrazné bariéry
5. Stav bydlení	1	Velmi špatná nebo špatná kvalita bydlení: není dostupná infrastruktura (elektrina, topení, voda, plyn), nebo je v havarijním stavu, bytové jednotky často nesplňují charakter zdravotně nezávadného bydlení (problémy s vlhkostí, plísněmi, hmyzem apod.)
6. Vlastnická struktura bytových jednotek	2	Vlastnictví obyvatele nemovitosti
7. Demografická struktura	1	Vysoký podíl rodin s dětmi
8. Etnická skladba	95 %	Odhad podílu Romů v SVL

Lokalita „Děčínská“ :

	Charakteristika	Komentář
1. Typ	B1	Sociálně vyloučený bytový dům
2. Počet obyvatel	20	Odhadem
3. Prostorové vyloučení	1	SVL je v blízkosti sociálně lépe situovaných obyvatel; s plnou dostupností občanské vybavenosti
4. Bariéra mezi SVL a ostatní populací	3	Žádné výrazné bariéry
5. Stav bydlení	3	Dobrá kvalita bydlení: kvalita bydlení odpovídá běžnému standardu ubytování, budovy mají kvalitní sítě a jejich stav je podobný či lepší než stav okolní zástavby, mohou se vyskytovat drobné stavební problémy, které nicméně nevyžadují akutní zásah
6. Vlastnická struktura bytových jednotek	3	Vlastnictví jednoho soukromého vlastníka
7. Demografická struktura	1	Vysoký podíl rodin s dětmi
8. Etnická skladba	95 %	Odhad podílu Romů v SVL

Lokalita „Tyršova“ :

	Charakteristika	Komentář
1. Typ	A1	Sociálně vyloučený rodinný dům
2. Počet obyvatel	10	Odhadem
3. Prostorové vyloučení	1	SVL je v blízkosti sociálně lépe situovaných obyvatel; s plnou dostupností občanské vybavenosti
4. Bariéra mezi SVL a ostatní populací	2	Výrazné symbolické bariéry mezi SVL a ostatní populací v obci
5. Stav bydlení	1	Velmi špatná nebo špatná kvalita bydlení: není dostupná infrastruktura (elektřina, topení, voda, plyn), nebo je v havarijním stavu, bytové jednotky často nesplňují charakter zdravotně nezávadného bydlení (problémy s vlhkostí, plísněmi, hmyzem apod.)
6. Vlastnická struktura bytových jednotek	2	Vlastnictví obyvatele nemovitosti
7. Demografická struktura	1	Vysoký podíl rodin s dětmi
8. Etnická skladba	100 %	Odhad podílu Romů v SVL